

**Shell Nederland
Pensioenfonds Stichting**

JAARVERSLAG 2014

2DE BOEKJAAR

INHOUDSOPGAVE

Pagina

A	Kerncijfers	4
B	Voorwoord	6
C	Verslag van het Bestuur	8
	1) Ontwikkelingen; wet- en regelgeving en financiële markten	9
	2) Inrichting SNPS	12
	3) Risicomanagement	22
	4) Governance en compliance	24
	5) Vooruitblik 2015	27
D	Verantwoording en toezicht	28

JAARREKENING

1	Balans per 31 december 2014 en 2013	36
2	Staat van baten en lasten over 2014 en de periode 29 april 2013 t/m 31 december 2013	37
3	Kasstroomoverzicht over 2014 en de periode 29 april 2013 t/m 31 december 2013	38
4	Algemene toelichting	39
5	Toelichting op de balans	46
6	Toelichting op de staat van baten en lasten	63

OVERIGE GEGEVENS

1	Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum	70
2	Resultaatverdeling	70
3	Actuariële verklaring	71
4	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	72

BIJLAGEN

1	Bestuur, medezeggenschap, uitvoering en toezicht	75
2	Personalia en benoemingen	78
3	Nadere specificaties van de Life Cycle portefeuilles	80

A   KERNCIJFERS

KERNCIJFERS

Deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden per einde jaar

	2014		2013	
	Aantal	%	Aantal	%
Deelnemers	1.229	97,9	424	99,1
Gewezen deelnemers	26	2,1	4	0,9
Pensioengerechtigden	-	-	-	-
	<u>1.255</u>	<u>100,0</u>	<u>428</u>	<u>100,0</u>

Premiebijdragen werkgever en werknemer, Saldo overdrachten van rechten risico deelnemers en pensioenuitvoeringskosten voor rekening pensioenfonds (x € 1.000)

	2014	2013
Premiebijdragen werkgever	9.287	2.637
Premiebijdragen werknemers	2.144	288
Totaal premiebijdragen	<u>11.431</u>	<u>2.925</u>

Saldo overdrachten van rechten risico deelnemers	9.339	-
Pensioenuitvoeringskosten voor rekening pensioenfonds (en daarmee indirect ten laste van de werkgever)	1.231	605

Algemene reserve en Minimaal vereist eigen vermogen (x € 1.000)

	31-12-2014	31-12-2013
Algemene reserve	315	250
Minimaal vereist eigen vermogen	308	250

Beleggingen voor risico deelnemers, Liquide middelen deelnemers nog te beleggen en Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers (x € 1.000)

Life Cycle portefeuille 1	5.028	237
Life Cycle portefeuille 2	1.209	11
Life Cycle portefeuille 3	11.956	568
Beleggingen voor risico deelnemers	<u>18.193</u>	<u>816</u>
Liquide middelen deelnemers nog te beleggen	1.958	358
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	<u>20.151</u>	<u>1.174</u>

B VOORWOORD

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER

Het jaar 2014 is het eerste volledige boekjaar van Shell Nederland Pensioenfonds Stichting (hierna: pensioenfonds of SNPS), nadat het pensioenfonds per 1 juli 2013 van start is gegaan voor werknemers van Shell met Nederland als 'base country', die op of na die datum in dienst zijn getreden.

Een dieptepunt in 2014 was het neerstorten van vlucht MH17 op 17 juli 2014 in Oekraïne op weg van Amsterdam naar Kuala Lumpur waarbij 298 inzittenden, waaronder (voormalige) Shell collega's en hun familieleden, vielen te betreuren. Onze gedachten blijven uitgaan naar de nabestaanden.

In het verslagjaar was sprake van een gestage groei van het aantal deelnemers van 428 aan het begin van 2014 tot 1.255 ultimo het jaar. Per 1 mei 2015 ligt het aantal deelnemers van de bruto regeling inmiddels op 1.422. Het aantal gewezen deelnemers is nog zeer beperkt en het pensioenfonds kent nog geen pensioengerechtigden. Het belegd vermogen is in 2014 toegenomen van 1,2 miljoen euro aan het begin van 2014 tot 20,2 miljoen euro per 31 december 2014. Wat daarbij opvalt, is het groot aantal inkomende waardeoverdrachten. Ook in 2015 zal naar verwachting het aantal actieve deelnemers blijven toenemen, evenals het maandelijks premievolume.

Een andere relevante ontwikkeling voor SNPS is de gestage daling van de rente, een trend die zich in de eerste maanden van 2015 alleen nog maar verder heeft voortgezet. Een langdurig lage rente heeft impact op de hoogte van het door de deelnemer in te kopen pensioen op pensioendatum. De impact van een langdurige lage rente komt in het bestuursverslag nader aan de orde en blijft in 2015 hoog op de agenda van het Bestuur staan.

Binnen SNPS zijn het afgelopen jaar belangrijke projecten uitgevoerd met het oog op de implementatie van nieuwe wet- en regelgeving. Allereerst was daar de implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfonds per 1 juli 2014. Het reeds bestaande omgekeerd gemengd bestuursmodel (one tier board) is gehandhaafd, maar aan het Bestuur is een onafhankelijk voorzitter toegevoegd. Daarnaast is in 2014 gewerkt aan aanpassing van het reglement aan de verdere versoering van het fiscale pensioenkader per 1 januari 2015. Dit betreft zowel de verlaging van de beschikbare premiestaffel als de aftopping van het pensioengevend salaris per 1 januari 2015.

Tot slot is in de tweede helft van 2014 een netto pensioenregeling ontwikkeld om deelnemers van zowel SNPS als Stichting Shell Pensioenfonds (SSPF) met een pensioengevend salaris boven de aftoppingsgrens vanaf 2015 de mogelijkheid te bieden om binnen SNPS een netto pensioen op te bouwen. Bij de totstandkoming van de netto pensioenregeling van SNPS is binnen een zeer strak tijdschema veel (operationeel) werk verzet en heeft met vele stakeholders afstemming plaatsgevonden. Per 1 januari 2015 is sprake van een operationele vrijwillige netto pensioenregeling waarin deelnemers van zowel SNPS als SSPF met een pensioengevend salaris boven de aftoppingsgrens deelnemen. Het Bestuur van SNPS wil daarbij haar grote waardering uitspreken naar alle partijen die betrokken zijn geweest bij de binnen enkele maanden tot stand gebrachte en ingerichte netto pensioenregeling.

Garnt Louw

C   VERSLAG VAN HET BESTUUR

1) ONTWIKKELINGEN; WET- EN REGELGEVING EN FINANCIËLE MARKTEN

a) Wet- en regelgeving

In 2014 werd een ware stortvloed aan nieuwe wet- en regelgeving voor pensioenfondsen gepubliceerd. Belangrijke data daarbij waren 1 januari 2014, 1 juli 2014 en 1 januari 2015.

Op 1 januari 2014 trad de Code Pensioenfondsen in werking, met een groot aantal normen voor goed pensioenfondsbestuur. Ook moesten pensioenfondsen per 1 juli 2014 hun bestuursstructuur aanpassen als gevolg van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Voor SNPS betekende dit de introductie van een onafhankelijk voorzitter. Daarmee werd het niet-uitvoerende deel van het Bestuur van SNPS uitgebreid van vier naar vijf personen. Tevens zijn voor niet-uitvoerende bestuursleden binnen het one tier bestuursmodel verzwaarde kennis- en competentie eisen ten aanzien van bedrijfseconomische aspecten en risicobeheer gaan gelden. Naar aanleiding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de Code Pensioenfondsen diende naast de statuten ook een groot aantal beleidsdocumenten van SNPS geactualiseerd en aangepast te worden. Tevens is een beloningsbeleid en een diversiteitsbeleid vastgesteld en gepubliceerd op de website van het Pensioenfonds.

Beperkingen in het fiscale kader voor pensioenregelingen - eerst per 1 januari 2014 en daarna nogmaals én ingrijpender per 1 januari 2015 - dwongen veel werkgevers en pensioenfondsen tot grote aanpassingen in de pensioenregelingen. Voor SPNS leidde dit zowel per 1 januari 2014 als per 1 januari 2015 tot aanpassing van de beschikbare premiestaffel en van de deelnemersbijdrage in Reglement I. Daar bovenop werd per 1 januari 2014 de reglementaire pensioenrichtleeftijd in Reglement I verhoogd van 65 naar 67 jaar.

Vanaf 1 januari 2015 is er door de overheid een grens aan het jaarinkomen gesteld waarboven geen fiscaal gefaciliteerd (bruto) pensioen meer mag worden opgebouwd. Na een overleg met de sociale partners en de pensioensector in de eerste helft van 2014 heeft de overheid wel een wettelijke mogelijkheid gecreëerd voor het aanbieden van een vrijwillige netto pensioenregeling voor jaarinkomens boven de fiscale grens. Deze netto pensioenregeling mag ook door pensioenfondsen worden uitgevoerd. Werknemers kunnen in een netto pensioenregeling vrijwillig sparen uit hun netto inkomen (na loonbelasting). Het gespaarde bedrag wordt niet belast in box 3 (de vermogensrendementsheffing) en de uitkering is onbelast. SNPS voert vanaf 1 januari 2015 ook een netto pensioenregeling uit.

Na een jarenlange discussie is eind 2014 op hoofdlijnen duidelijkheid gekomen over de invulling van het nieuwe Financiële Toetsingskader (nFTK). Voor SNPS zullen, naar het zich nu laat aanzien, de consequenties van het nFTK echter beperkt zijn. Dit vanwege het feit dat SNPS een individuele beschikbare premieregeling uitvoert.

Eind december 2014 publiceerde het kabinet een 'Hoofdpijnennotitie optimalisering wettelijk kader voor premieovereenkomsten'. In nauw overleg met de pensioensector wordt deze notitie in de loop van 2015 verder uitgewerkt om binnen beschikbare premieregelingen één of meerdere vormen van collectieve risicodeling mogelijk te maken. Hierdoor zou het bijvoorbeeld mogelijk worden om ook in beschikbare premieregelingen na de pensioendatum (collectief) door te beleggen. De discussie over de optimalisering van de premieovereenkomst is voor SNPS van groot belang gegeven de door Shell Nederland beoogde verdere doorontwikkeling van de individuele beschikbare premieregeling met meer collectieve elementen, waarvan de concrete inrichting afhankelijk is van de wettelijke mogelijkheden.

Op het Europese front lanceerde de Europese Commissie in maart 2014 een voorstel voor aanpassing van de Europese pensioenfondsenrichtlijn (IORP). Dit voorstel zou consequenties hebben gehad voor communicatie- en risico management vereisten van Nederlandse pensioenfondsen. Door een gezamenlijke inspanning van de Nederlandse overheid en de pensioensector en samenwerking met andere lidstaten, is het voorstel eind 2014 zodanig aangepast, dat de Nederlandse pensioenfondsen daarmee goed uit de voeten kunnen. Naar verwachting zal het Europees Parlement zich in 2015 over dit aangepaste voorstel buigen.

b) Financiële markten in 2014: Gemengd beeld

In 2014 werden de economische verschillen tussen regio's en landen duidelijk zichtbaar. De economische groei in de opkomende markten zwakte af ten opzichte van een jaar eerder, maar er was nog steeds sprake van circa 4,4% groei. In de Verenigde Staten versnelde de economische groei na een zwak eerste kwartaal. Over de hele linie was verbetering waar te nemen en de Amerikaanse economie groeide met 2,2%. De inflatie in de Verenigde Staten schommelde grofweg tussen de 1,5% en 2,0% gedurende het jaar. De macro-economische situatie in de eurozone was daarentegen minder rooskleurig. De economische groei voor de gezamenlijke muntunie bedroeg een magere 0,8% in 2014. Ook binnen de eurozone blijven de verschillen groot. De Duitse economie groeide met circa 1,4% terwijl in Italië sprake was van een recessie. Door de haperende economie zijn ook de inflatiecijfers verder gedaald. Het inflatiecijfer (headline) in de eurozone is in de loop van het jaar tot circa 0% gedaald.

Door de magere economische groei en de aanhoudende daling van de inflatiecijfers in de eurozone, heeft de Europese Centrale Bank (ECB) additionele maatregelen genomen. De beleidsrente is in twee stappen verlaagd naar 0,05% en de depositorente is verlaagd tot -0,2%. Daarnaast zijn nieuwe liquiditeitsverschaffende maatregelen genomen, de zogenaamde Targeted Longer-Term Refinancing Operations (TLTRO's). Ook lanceerde de ECB nieuwe opkoopprogramma's van gedekte obligaties (covered bonds) en obligaties met onderpand (asset backed securities). Ook de Bank of Japan verruimde het monetair beleid door het bestaande opkoopprogramma uit te breiden. De Amerikaanse centrale bank (Fed) bouwde het opkoopprogramma van staatsobligaties en hypotheekgerelateerde obligaties juist af gedurende 2014.

Naast de macro-economische ontwikkelingen speelden diverse geopolitieke gebeurtenissen een belangrijke rol. De onrust in Oekraïne leidde tot spanningen tussen Rusland en het Westen, met economische sancties tot gevolg.

Positief beleggingsjaar

De totaalrendementen in 2014 waren voor de meeste beleggingscategorieën positief. Alleen het rendement op grondstoffen was negatief door de sterke daling van de olieprijs. De andere beleggingscategorieën lieten behoorlijke plussen zien. Gedurende het jaar was de volatiliteit laag. Alleen in het vierde kwartaal nam de onrust toe en was sprake van oplopende volatiliteit. Net als voorgaande jaren was het monetair beleid een dominante factor op de financiële markten. De renteniveaus in de eurozone daalden gedurende het jaar naar nieuwe, historisch lage niveaus mede door toedoen van de ECB. Ook de valutabewegingen werden sterk gedreven door de acties van centrale banken.

De totaalrendementen op staatsobligaties van zowel de kernlanden als de niet-kernlanden in de eurozone bedroegen meer dan 10% in 2014. De renteniveaus daalden gedurende het jaar naar nieuwe, historisch lage niveaus. De lage economische groei, de dalende inflatiecijfers en de nieuwe maatregelen van de ECB waren hier de oorzaak van. De Duitse 10-jaarsrente daalde van 1,9% eind 2013 naar 0,5% eind 2014. Dit is het laagste niveau ooit. Ook de kapitaalmarktrentes in Italië en Spanje daalden fors. Inflatiegerelateerde obligaties profiteerden van de daling van de reële rente. De dalende rente op de kapitaalmarkt heeft in 2014 (en 2013) weliswaar voor hoge rendementen gezorgd op de vastrentende beleggingen in de SNPS portefeuilles, maar geeft ook zorgen voor toekomstige rendementen op vastrentende waarden als de marktrente laag blijft of in de toekomst zou stijgen.

Ook op de risicovollere, vastrentende categorieën werd een positief rendement behaald. Investment Grade Credits profiteerden van een daling van zowel de risicovrije rente als van de risico-opslag. De beleggingscategorie Global High Yield bleef wel wat achter bij de andere vastrentende categorieën. In de tweede helft van 2014 liep de risico-opslag gestaag op. Dit kwam mede door de forse daling van de olieprijs waardoor de risico-opslagen voor energiebedrijven in de High Yield markt opliepen. Schuld papier uit opkomende markten in zowel harde (EMD HC) als lokale valuta (EMD LC) steeg in waarde. EMD HC profiteerde van de daling van de Amerikaanse kapitaalmarktrente terwijl de risico-opslag licht opliep. Ondanks het fors negatieve rendement op Russische staatsobligaties werd een positief rendement behaald op EMD LC. Door de gemiddeld genomen hogere effectieve rendementen en de relatief zwakke euro resulteerde een positief totaalrendement.

De beleggingscategorie aandelen liet voor het derde achtereenvolgende jaar een positief totaalrendement zien. Het aanhoudende ruime monetaire beleid en de positieve economische ontwikkelingen in de Verenigde Staten waren de belangrijkste oorzaken hiervan. Vooral Amerikaanse aandelen profiteerden van deze ontwikkelingen en lieten hoge rendementen zien. Aandelen uit opkomende landen en Europa bleven in lokale valuta per saldo achter bij de andere regio's maar sloten het jaar toch in de plus af. Door de zwakke euro bedroeg het totaalrendement van aandelen uit opkomende landen in euro's gemeten meer dan 11%. De Japanse aandelenmarkt herstelde in de tweede helft van 2014 mede door de verruimende maatregelen van de Bank of Japan.

De beleggingscategorie grondstoffen was de negatieve uitschieter in 2014. Deze categorie had te lijden onder de sterke daling van de olieprijs waardoor een fors negatief rendement behaald werd. In de tweede helft van 2014 halveerde de olieprijs nagenoeg. De gematigde vraagontwikkeling ten gevolge van de Chinese groeivertraging en de stijgende aanbodcapaciteit vanwege de schalierevolutie in de Verenigde Staten, zijn de belangrijkste oorzaken. Daarnaast besloot de OPEC in november om de olieproductie niet terug te schroeven. Toch deden niet alle grondstoffen het slecht. Zo waren er positieve rendementen te vinden binnen de subcategorieën agricultuur en metalen.

De uiteenlopende bewegingen van economische groei en monetair beleid, leidden tot grote valutabewegingen. In het middelpunt van het valutageweld stond de Amerikaanse dollar. Deze munt steeg in waarde ten opzichte van de andere grote valuta's. Per saldo daalde de waarde van de euro met circa 12% ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Ten opzichte van het Britse pond daalde de waarde van de euro met 6%. Ook binnen de opkomende marktenvaluta's waren er enkele opvallende bewegingen. De Russische roebel daalde 57% ten opzichte van de euro. Een gevolg van de, door westerse sancties verergerde, kapitaalvlucht uit Rusland.

2) INRICHTING SNPS

a) Doelstelling

Het Pensioenfonds heeft als doelstelling het uitvoeren van pensioenregelingen, en in verband daarmee het verstrekken of doen verstrekken van pensioenen en/of andere daarmee te vergelijken uitkeringen. De pensioenregeling die door SNPS in 2014 is uitgevoerd is een reguliere beschikbare premieregeling (zuivere premieovereenkomst). De pensioenovereenkomst tussen werkgever en werknemer bepaalt dat een premie beschikbaar wordt gesteld en individueel voor rekening en risico van de (gewezen) deelnemer wordt belegd.

b) Financiering van de pensioenregeling

Samenstelling beschikbare premiestaffel

De feitelijke samenstelling van de beschikbare premie in enig boekjaar bestaat uit:

- Beschikbare premies die op de pensioenbeleggingsrekening van de deelnemer gestort worden. De beschikbare premiestaffel is uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag. Deze pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris minus de franchise (jaarlijks vastgesteld, € 13.449 voor 2014);
- De aan de herverzekeraar verschuldigde risicopremies voor dekking van risico's van overlijden in actieve dienst en arbeidsongeschiktheid;
- Een opslag ter dekking van de (lopende) administratie- en uitvoeringskosten;
- Een door het pensioenfonds vast te stellen opslag voor het vormen en in stand houden van de voorziening voor uitvoeringskosten en de reserve minimaal vereist eigen vermogen.

De kostendekkende premie is gelijk aan de hiervoor beschreven feitelijke premie en bedraagt in 2014 € 11,4 miljoen.

Premie 2014

De beschikbare premiestaffel (exclusief opslagen voor kosten en risicopremies) voor de bruto SNPS pensioenregeling was in 2014 als volgt:

Percentage van de pensioengrondslag		
Vanaf leeftijd	Tot en met leeftijd	Beschikbare premie
17	21	10,90%
22	26	12,70%
27	31	14,60%
32	36	16,90%
37	41	19,50%
42	46	22,50%
47	51	26,00%
52	56	30,00%
57	61	34,90%
62	66	41,00%

De deelnemer betaalde in 2014 een eigen bijdrage van 4,5% van de pensioengrondslag, onafhankelijk van de leeftijd van deze deelnemer. Het restant van de premies - inclusief aanvullende opslagen voor risicopremies en kosten - werd betaald door de werkgever.

Premie 2015

Per 1 januari 2015 is vanwege verdere versoering van de fiscale ruimte voor de opbouw van bruto pensioen, de beschikbare premie staffel en de eigen bijdrage voor de actieve deelnemers verlaagd. De beschikbare premiestaffel (exclusief opslagen voor kosten en risicopremies) voor de bruto SNPS pensioenregeling is per 1 januari 2015 als volgt:

Percentage van de pensioengrondslag		
Vanaf leeftijd	Tot en met leeftijd	Beschikbare premie
17	21	9,70%
22	26	11,20%
27	31	13,00%
32	36	15,00%
37	41	17,30%
42	46	19,90%
47	51	23,00%
52	56	26,60%
57	61	30,90%
62	66	36,20%

De deelnemer betaalt in 2015 een eigen bijdrage van 2,0% van de pensioengrondslag, onafhankelijk van de leeftijd van deze deelnemer. Het restant van de premies - inclusief aanvullende opslagen voor risicopremies en kosten - wordt betaald door de werkgever. Tevens is per 1 januari 2015 het pensioengevend salaris afgetopt op een bedrag van € 88.500 (niveau 2015). De vanaf 1 januari 2015 geldende pensioenregeling is opgenomen in een aangepast Reglement I.

Om pensioenopbouw boven de genoemde fiscale grens mogelijk te maken, is per 1 januari 2015 een zogenaamde netto pensioenregeling ingevoerd. Deze netto pensioenregeling is net als de reeds bestaande pensioenregeling een reguliere beschikbare premieregeling (zuivere premieovereenkomst). Deze netto pensioenregeling wordt nog niet in detail toegelicht in dit jaarverslag over 2014.

c) Beleggingen voor risico deelnemers

Inrichting Life Cycle profielen en portefeuilles

De pensioenregeling van SNPS omvat drie Life Cycle profielen: Defensief, Neutraal en Offensief. Als een deelnemer heeft gekozen om te beleggen volgens Life Cycle profiel Defensief of Life Cycle profiel Offensief, biedt SNPS aanvullend nog de mogelijkheid tot "Age Styling". Age Styling houdt in dat binnen door het Bestuur te bepalen grenzen (i) een deelnemer die belegt volgens Life Cycle profiel Defensief zich maximaal 10 jaar 'ouder mag maken' (en daarmee defensiever belegt) en (ii) een deelnemer die belegt volgens Life Cycle profiel Offensief zich maximaal 10 jaar 'jonger mag maken' (en daarmee offensiever belegt). In praktijk betekent dit dat een deelnemer in de Life Cycle profiel Defensief vanaf leeftijd 41, en een deelnemer in de Life Cycle profiel Offensief vanaf leeftijd 51 gebruik kan maken van de optie age styling.

Als een deelnemer geen profielkeuze heeft gemaakt, worden de netto beschikbare premies belegd conform het Life Cycle profiel Neutraal. Maandelijks kan de deelnemer opnieuw een keuze maken tussen de drie Life Cycle profielen. Hiertoe dient de deelnemer met behulp van een vragenlijst zijn risicoprofiel te bepalen. SNPS informeert de deelnemer over het bij het ingevulde risicoprofiel behorende Life Cycle profiel. De deelnemer beslist vervolgens zelf of wordt belegd in het bij het ingevulde risicoprofiel behorende Life Cycle profiel of dat wordt belegd in één van de andere door SNPS vastgestelde Life Cycle profielen.

De drie Life Cycle profielen worden in de praktijk door middel van drie 'administratieve' Life Cycle portefeuilles ("LCP") uitgevoerd, waarbij geïnvesteerd wordt in onderliggende beleggingsinstellingen. Life Cycle portefeuilles 1 en 2 beleggen hierbij in vastrentende waarden, Life Cycle portefeuille 3 belegt hierbij voornamelijk in zakelijke waarden. In Life Cycle profiel Offensief wordt derhalve relatief het meest belegd in Life Cycle portefeuille 3, in Life Cycle profiel Defensief wordt relatief het minst belegd in Life Cycle portefeuille 3. Verder geldt voor alle Life Cycle profielen dat naarmate de pensioendatum nadert het gewicht in Life Cycle portefeuille 3 vanaf leeftijd 50 jaar geleidelijk wordt afgebouwd en er meer wordt belegd in Life Cycle portefeuilles 1 en 2. In onderstaande tabel is dit weergegeven:

Profielen en Life Cycle portefeuilles	Neutraal			Defensief			Offensief		
	25	50	65-67	25	50	65-67	25	50	65-67
Totaal van Life Cycle portefeuille 1 en 2	30%	30%	85%	50%	50%	85%	15%	15%	70%
Life Cycle portefeuille 3	70%	70%	15%	50%	50%	15%	85%	85%	30%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Performance 2014 versus benchmark per Life Cycle portefeuille

Het rendement voor en na aftrek van management fees per Life Cycle portefeuille was in 2014 als volgt:

Life Cycle portefeuille	Performance (voor aftrek management fees)	Management fees	Performance (na aftrek van management fees)	Benchmark performance	Performance na aftrek management fees vs Benchmark
	2014	2014	2014	2014	2014
Life Cycle portefeuille 1	23,35%	0,11%	23,24%	23,45%	-0,21%
Life Cycle portefeuille 2	20,36%	0,09%	20,27%	20,97%	-0,70%
Life Cycle portefeuille 3	12,69%	0,28%	12,41%	11,48%	0,93%

Performance na aftrek management fees versus Benchmark performance

Het verschil in rendement tussen de Life Cycle portefeuille en het bijbehorende rendement van de benchmark, wordt hoofdzakelijk verklaard door een tweetal variabelen. Dit zijn de transactiekosten in de Life Cycle portefeuilles en de allocatie effecten binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Allocatie effecten zijn het gevolg van het tactische allocatiebeleid, waarbij een bepaalde beleggingscategorie wordt over- of onderwogen ten opzichte van de strategische allocatie. Bij Life Cycle portefeuille 3 speelt nog een factor en dat is dat deze portefeuille veelal is ingevuld met actieve managers die opdracht hebben om hun benchmark te verslaan en daarmee outperformance te genereren ten opzichte van de benchmark.

In Bijlage 3 is een performance overzicht per Life Cycle portefeuille en daarbinnen per beleggingsfonds opgenomen.

Performance 2014 versus benchmark per Life Cycle profiel

Onderstaand de behaalde rendementen per "Life Cycle profiel" over 2014. Dit betreffen illustratieve rendementen, die uitgaan van de standaard norm beleggingsmixen per Life Cycle profiel voor deelnemers tot en met een leeftijd van 50 jaar, voor geheel 2014.

Profiel	Performance (voor aftrek management fees)	Management fees	Performance (na aftrek van management fees)	Benchmark performance	Performance na aftrek management fees vs Benchmark
	2014	2014	2014	2014	2014
Defensief	18,02%	0,20%	17,83%	17,47%	0,36%
Neutraal	15,89%	0,23%	15,66%	15,07%	0,59%
Offensief	14,29%	0,25%	14,04%	13,28%	0,76%

De performance cijfers per Life Cycle profiel zijn berekend op basis van de respectieve weging van de LCP's waarin wordt belegd. Voor deelnemers tot en met een leeftijd van 50 jaar met het profiel "Neutraal" bestaat de performance derhalve voor 30% uit de performance van LCP1 en 2 en voor 70% uit de performance van LCP3.

De fors gedaalde rente had in 2014 een positief effect op de beleggingsrendementen in de Life Cycle portefeuilles. Met name de defensievere Life Cycle portefeuilles 1 en 2 behaalden een goed resultaat, zelfs beter dan de offensievere Life Cycle portefeuille 3. Over langere termijn gemeten wordt echter verwacht dat offensievere Life Cycle portefeuilles gemiddeld een hoger rendement behalen ondanks hogere kosten en met grotere volatiliteit in de jaarlijkse rendementen, dan de defensievere Life Cycle portefeuilles.

Het positief effect van de gedaalde rente op de beleggingsresultaten kent ook een keerzijde. Een deelnemer die op de pensioendatum een pensioen wil inkopen heeft bij een lagere rente een groter vermogen nodig om hetzelfde pensioen te kunnen kopen. Immers ook de hoogte van het aan te kopen pensioen is afhankelijk van de rente, hoe lager de marktrente des te minder pensioen een deelnemer kan aankopen met een bepaald kapitaal. Eenzelfde kapitaal levert voor een 67-jarige deelnemer ultimo 2014 ongeveer 15% minder pensioen op dan ultimo 2013. Bij een rentestijging geldt in beginsel hetzelfde principe maar dan andersom. Een stijging van de rente in de toekomst is nadelig voor rendementen op vastrentende waarden, echter gunstig voor de aankoop van een pensioenuitkering.

De lage rente baart het Bestuur van SNPS zorgen. De daling van de rente leidde in het afgelopen boekjaar dan wel tot heel positieve beleggingsresultaten maar als de marktrente zo laag blijft, zal de inkoop van pensioen relatief duur blijven. De doorontwikkeling van de individuele beschikbare premieregeling met meer collectieve elementen, zal de pijn kunnen verzachten maar lost het probleem van de lage rente niet op.

Beleggingsbeleid

Het Bestuur heeft een beleggingsbeleid vastgesteld dat is opgenomen in het document "Verklaring inzake beleggingsbeginselen". Deze verklaring is door het Bestuur hernieuwd vastgesteld op 18 december 2014 en wordt om de drie jaren en voorts na iedere belangrijke wijziging van het beleggingsbeleid herzien. Aan het beleggingsbeleid ligt een zestel door het Bestuur gedefinieerde 'investment beliefs' ten grondslag. De doelstelling van het beleggingsbeleid is om zo goed mogelijke beleggingsresultaten van de individuele deelnemer, gegeven zijn verplichtingenstructuur ('replacement ratio', d.w.z. de te verwachten pensioenuitkering als percentage van het huidige salaris) en risicobereidheid (binnen de door het Bestuur vastgestelde grenzen) - na te streven. Het beleggingsbeleid wordt getoetst door middel van een Asset Liability Management (ALM) studie, deze wordt minimaal één maal per drie jaar uitgevoerd.

Uitkomst van de ALM-studie is de Strategische Asset Allocatie (SAA) waarin de uitwerking van het beleggingsbeleid (inclusief de gewenste mate van diversificatie) in drie Life Cycle profielen is vastgesteld. Aan de Life Cycle profielen ligt een aantal principes ten grondslag, die zijn opgenomen in de Verklaring inzake beleggingsbeginselen van SNPS. Onder meer is het uitgangspunt dat het inkomen voor later telt en niet slechts vermogensopbouw.

Om de kosten die door de deelnemer worden gedragen te beperken is ervoor gekozen om institutionele beleggingsinstellingen te gebruiken, die lagere fees hanteren dan retail beleggingsinstellingen. Om te beleggen in institutionele beleggingsfondsen was zogenaamd "Seed Capital" (startkapitaal) noodzakelijk, zodat aan de minimum inleg voldaan kon worden (gegeven het zeer beperkte premievolume bij aanvang van SNPS). Dit startkapitaal ad € 750 duizend is bij de oprichting in 2013 door de werkgever beschikbaar gesteld. In de loop van 2014 kon dit startkapitaal door de groei van het belegd vermogen weer volledig worden terugbetaald.

SNPS zorgt ervoor dat de beleggingen voldoen aan het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet, in het bijzonder aan de "prudent person" regel en (omdat de pensioenregeling deelnemers de mogelijkheid biedt om af te wijken van Life Cycle profiel Neutraal) aan de eisen van zorgplicht. Jaarlijks stelt het Bestuur een Beleggingsnota op (inclusief Beleggingrichtlijnen per Life Cycle portefeuille). Op grond hiervan worden de beleggingen verricht voor het daaropvolgende jaar en deze documenten gelden als opdracht richting Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V. (SAVB). In de Beleggingsnota zijn onder meer per Life Cycle portefeuille de onderliggende beleggingsinstellingen inclusief hun doelweging, de geldende benchmarks en de afspraken met betrekking tot eventuele rebalancing richting de doelweging (op kwartaalbasis) vastgelegd.

In het laatste kwartaal van 2014 is onderzoek gedaan naar een alternatief voor de categorie grondstoffen in Life Cycle portefeuille 3. Er is gekozen voor beursgenoteerd vastgoed en vastrentende waarden (obligaties opkomende markten en high yield).

Beleid inzake verantwoord beleggen

SNPS is geen directe aandeelhouder in beursgenoteerde ondernemingen, maar belegt in aandelen via participaties in institutionele beleggingsfondsen van externe vermogensbeheerders. De aandelen en vastrentende waarden, waarin door deze beleggingsfondsen wordt belegd, zijn juridisch geen eigendom van het pensioenfonds, waardoor het formeel geen stemrecht kan uitoefenen. In 2014 heeft het Bestuur met de externe vermogensbeheerder SAVB, die als uitgangspunt voor verantwoord beleggen de 'Global Compact' criteria van de Verenigde Naties gebruikt, verder van gedachten gewisseld over op welke wijze SNPS invulling kan geven aan verantwoord beleggen, waarbij rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Vanuit het Bestuur zijn twee focal points benoemd op het onderwerp verantwoord beleggen, welke discussie in 2015 vervolgd en geïntensiveerd zal worden.

d) Communicatie

Uitgangspunten

In 2014 is het communicatieproces uitgevoerd in lijn met het communicatiebeleid. SNPS maakt zo veel als mogelijk gebruik van digitale communicatie via de website en het persoonlijk online 'pensioenportaal'. Digitale communicatie is sneller, kost minder en is beter voor het milieu. Waar nodig of (wettelijk) vereist, communiceert SNPS op papier. Begrijpelijkheid van de communicatie is belangrijk. De zorgplicht bij premieovereenkomsten met beleggingsvrijheid is uitdrukkelijk onderdeel van het communicatiebeleid. Deelnemerscommunicatie wordt in het Nederlands en het Engels aangeboden.

Deelnemersportaal

Op het deelnemersportaal kunnen deelnemers inloggen en in een beveiligde omgeving hun individuele (pensioen)gegevens inzien, hun risicoprofiel bepalen en hun keuze voor een ander Life cycle profiel aangeven. Het Bestuur houdt in de gaten of deelnemers daadwerkelijk inloggen op het portaal en kan besluiten om maatregelen te nemen om inloggen te stimuleren. Het gebruik van het deelnemersportaal vertoonde in 2014 een positieve trend, maar blijft nog aan de lage kant. Voor het Bestuur blijft dit, mede in het licht van de zorgplicht, een belangrijk aandachtspunt. In 2015 zal het deelnemersportaal verder worden uitgebreid en verbeterd.

Website

De 'basiswebsite' (uit 2013) is in de loop van 2014 verder ingevuld en uitgebreid. Zo werd in het kader van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen een hoofdstuk 'Over SNPS' met informatie over organisatie en beleid toegevoegd. Ook werd op de SNPS website een geheel nieuw deel toegevoegd met informatie over de netto pensioenregeling.

Wettelijke maatregelen

In het midden van het jaar kregen alle actieve deelnemers in een persoonlijke brief bericht over de veranderingen in hun pensioenregeling per 1 januari 2015. Deelnemers met een inkomen boven het door de overheid gestelde maximum voor bruto pensioenopbouw, ontvingen in oktober ook een persoonlijk bericht over de gevolgen voor hun pensioen en uitgebreide informatie over de mogelijkheid om in de nieuwe Shell netto pensioenregeling deel te nemen. Via een speciale helpdesk werden werknemers met vragen over de netto pensioenregeling geholpen.

Deelnemersonderzoek

Er zijn twee kwalitatieve deelnemersonderzoeken onder SNPS deelnemers gehouden. Een korte telefonische enquête onder deelnemers die nog niet hadden ingelogd op het deelnemersportaal en individuele interviews met deelnemers, waarbij de kwaliteit van de communicatie, het begrip van de pensioenregeling en het vertrouwen in SNPS werd onderzocht. Beide deelnemersonderzoeken zijn gedaan door een gerenommeerd onderzoeksbureau. Uit de onderzoeken blijkt dat deelnemers de dienstverlening en communicatie weliswaar als positief ervaren, maar in beperkte mate prioriteit geven aan hun pensioenregeling en het beschikbare deelnemersportaal.

Overig

Alle deelnemers die eind 2013 actieve deelnemer in SNPS waren, hebben in juni hun Uniform Pensioenoverzicht ontvangen. In 2015 gaat SNPS starten met nieuwsbrieven en een verkort jaarverslag. Verder zijn alle communicatiemiddelen, zoals (start)brieven, brochures, reglementen en informatiemateriaal voor Shell Nederland HR herzien of werden voor de nieuwe netto pensioenregeling geheel nieuwe materialen (brochure, leaflet voor Shell Nederland HR, reglement, netto startbrief) ontwikkeld.

e) Uitbesteding

Uitbestedingsbeleid

Het uitbestedingsbeleid heeft tot doel de beheersing van risico's die samenhangen met uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen. Het uitbestedingsbeleid beschrijft de uitgangspunten voor uitbesteding, het uitbestedingsproces, de eisen die aan de uitvoerder gesteld worden, hoe de continuïteit van de uitbestede processen gewaarborgd wordt en hoe getoetst wordt of de wijze waarop de uitbestede processen worden uitgevoerd nog in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Met de partijen waaraan het pensioenbeheer en vermogensbeheer is uitbesteed zijn uitgebreide contracten en service level agreements afgesloten. Het Bestuur wordt maandelijks en op kwartaalbasis via verschillende rapportages geïnformeerd, waaronder financiële rapportages en operationele risicorapportages.

Jaarlijks wordt een door een externe accountant gecertificeerde interne beheersingsrapportage (ISAE 3402 type II) ontvangen van de partijen waaraan het vermogensbeheer en pensioenbeheer is uitbesteed. Ontvangen rapportages worden grondig geanalyseerd en waar nodig wordt opvolging gegeven, bijvoorbeeld in de vorm van nader onderzoek. Aanvullend vindt periodiek overleg met deze uitbestedingspartijen plaats. Waar nodig vraagt het Bestuur aanvullende assurance en/of worden specifieke audits verricht, bijvoorbeeld ten aanzien van de pensioenadministratie of de IT-omgeving. Het Bestuur is en blijft te allen tijde (eind)verantwoordelijk voor een beheerste en integere bedrijfsvoering, ook voor het gedeelte van de werkzaamheden dat is uitbesteed.

Uitbesteding pensioenbeheer en vermogensbeheer

Shell Pensioenbureau Nederland B.V. (SPN) is de statutair Directeur van SNPS. SPN ondersteunt het Bestuur en adviseert het Bestuur over het pensioenbeleid. Tevens ondersteunt SPN het Bestuur bij het toezicht op de externe dienstverleners aan wie het voeren van het pensioenbeheer en het vermogensbeheer zijn uitbesteed, alsmede op het terrein van risicobeheersing.

Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. (SAPB) is op basis van een Overeenkomst van Pensioenbeheer inclusief Service Level Agreement door het Bestuur aangesteld voor het uitvoeren van de pensioenadministratie, het uitvoeren van de pensioencommunicatie, de beleggingsadministratie (unit administratie) en het voeren van de financiële administratie van SNPS.

Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V. (SAVB) is op basis van een Fiduciary Life Cycle Management Overeenkomst inclusief Service Level Agreement door het Bestuur aangesteld voor het adviseren over, en het inrichten van, de Life Cycle profielen en Life Cycle portefeuilles en het voeren van het vermogensbeheer. Uiteindelijk wordt binnen de Life Cycle portefeuilles geïnvesteerd in onderliggende beleggingsinstellingen. De selectie van deze onderliggende beleggingsinstellingen is uitbesteed aan SAVB, maar wordt onderworpen aan voorafgaande goedkeuring door het Bestuur van SNPS.

De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van SPN, SAPB en SAVB zijn schriftelijk vastgelegd. Het Bestuur heeft twee medewerkers van SPN algemene procuratie verleend. Daarnaast beschikken de externe dienstverleners SAPB en SAVB over een beperkte procuratie conform een specifieke volmacht om de aan hun uitbestede taken betreffende de pensioenadministratie en op vermogensbeheerterrein te kunnen uitoefenen.

Herverzekering

De risico's van overlijden in actieve dienst en premievrijstelling van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid zijn volledig herverzekerd bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ("Centraal Beheer Achmea"). Het risico van arbeidsongeschiktheid gedurende actieve dienst is volledig herverzekerd bij Achmea Schadeverzekeringen N.V. ("Zilveren Kruis Achmea").

f) Uitvoeringskosten

Het Bestuur van SNPS streeft er naar om, in lijn met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en voor zover de beschikbaarheid van deze gegevens dat mogelijk maakt, inzicht te geven in de uitvoeringskosten, waaronder de pensioenbeheerkosten, vermogensbeheerkosten en transactiekosten. De monitoring van de uitvoeringskosten heeft in 2014 hoge prioriteit gehad binnen het Bestuur. Ook vanuit de politiek, de toezichthouders, de media en het algemeen publiek was de aandacht voor uitvoeringskosten van pensioenfondsen in 2014 onverminderd hoog.

Onderscheid wordt gemaakt tussen kosten die voor rekening van het pensioenfonds komen en kosten voor rekening van de deelnemers. Kosten voor rekening van het pensioenfonds worden in de Staat van Baten en Lasten van het pensioenfonds opgenomen op de regel Pensioenuitvoeringskosten. De kosten voor rekening van de deelnemers worden verantwoord en verrekend binnen de Life Cycle portefeuilles.

In 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen Uitvoeringskosten gepresenteerd. Vanaf 2015 is er een wettelijke verplichting om uitvoeringskosten uitgebreider in het jaarverslag op te nemen.

In het afgelopen jaar heeft het Bestuur de Aanbevelingen door de commissie Verslaglegging & Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie geëvalueerd en hieraan in dit jaarverslag opvolging gegeven. Tevens wordt gebruik gemaakt van andere relevante communicatiemiddelen die het pensioenfonds ter beschikking staan, waaronder het deelnemersportaal.

De belangrijkste drie aanbevelingen van de Pensioenfederatie waaraan in 2014 opvolging is gegeven zijn:

- Het plaatsen van de hoogte van de kosten vermogensbeheer en transactiekosten in de context van rendement en risico van de beleggingen van het pensioenfonds.
- Presenteren van kosten in relatie tot het gerealiseerde rendement en het rendement van de benchmark.
- De verantwoording van de relatie tussen beleidsbeslissingen en kosten van pensioenbeheer.

In sectie c) Beleggingen voor risico deelnemers van dit hoofdstuk zijn de performance cijfers van de drie Life Cycle portefeuilles vòòr en na aftrek van management fees weergegeven. Tevens zijn de werkelijke performance cijfers van de drie Life Cycle portefeuilles vergeleken met de benchmark performance cijfers. In Bijlage 3 is per Life Cycle portefeuille een nadere specificatie van de rendementen en kosten per onderliggend beleggingsfonds opgenomen.

In onderstaande secties wordt uitgelegd wat de belangrijkste (drivers van) vermogensbeheerkosten zijn, die ten laste van het pensioenfonds en de deelnemers komen. Om het inzicht in de kosten vermogensbeheer voor de deelnemers te verhogen is aan de hand van een voorbeelddeelnemer uitgelegd hoe de gerapporteerde kosteninformatie moet worden geïnterpreteerd.

1) Pensioenuitvoeringskosten voor rekening van het pensioenfonds

De pensioenuitvoeringskosten voor rekening van het pensioenfonds kunnen worden onderscheiden in 'Kosten van pensioenbeheer' en 'Kosten van vermogensbeheer'. De stijging van de kosten in 2014 ten opzichte van 2013 wordt veroorzaakt doordat de kosten in 2013 betrekking hadden op een halfjaar, terwijl de kosten in 2014 betrekking hebben op een volledig jaar.

Kosten van pensioenbeheer

Onder kosten van pensioenbeheer vallen onder meer de pensioenadministratiekosten, de communicatiekosten, de kosten van het Bestuur, het bestuursbureau en de kosten van de accountant en actuaris. De kosten van pensioenbeheer bedragen in 2014 € 1.175 duizend (2013: € 582 duizend). De voornaamste componenten hierin zijn de vergoeding die wordt betaald aan SAPB in het kader van de afgesloten overeenkomst en de doorbelaste kosten van Shell Pensioenbureau Nederland B.V.

Kosten van vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer die ten laste van het pensioenfonds komen, bestaan voornamelijk uit de vergoeding die wordt betaald aan SAVB in het kader van de afgesloten uitbestedingsovereenkomst. Aanvullend komt de vaste vergoeding van de custodian in 2014 nog voor rekening van het pensioenfonds.

Vermogensbeheerkosten ten laste van pensioenfonds				
	Gemiddeld belegd vermogen	Fiduciair beheer	Custodian kosten	Totaal
Life Cycle portefeuille 1	€ 2.496.543	€ 11.177	€ 5.190	€ 16.367
Life Cycle portefeuille 2	€ 705.457	€ 3.191	€ 3.721	€ 6.912
Life Cycle portefeuille 3	€ 5.842.875	€ 28.483	€ 4.730	€ 33.213
TOTAAL		€ 42.851	€ 13.641	€ 56.492

Het totaal van deze kosten bedroeg in 2014 afgerond € 56 duizend (2013: € 23 duizend). Bovenstaande kosten van vermogensbeheer komen in 2014 voor rekening van het pensioenfonds, omdat bij de oprichting van SNPS met Shell Nederland is afgesproken dat deze kosten gedurende de opstartfase van het pensioenfonds vanwege de beperkte omvang van het fonds niet voor rekening van de deelnemers kunnen worden gebracht.

Opslag ter dekking van de pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten voor rekening van het pensioenfonds bedroegen in 2014 in totaal € 1.231 duizend, € 1.002 per deelnemer. Het pensioenfonds ontvangt als onderdeel van de premie een opslag ter dekking van de pensioenuitvoeringskosten. Hiermee komen de pensioenuitvoeringskosten feitelijk ten laste van de sponsor.

In 2014 bedroeg de ontvangen opslag ter dekking van de pensioenuitvoeringskosten € 1.240 duizend en liet daarmee een stijging zien ten opzichte van 2013 van € 635 duizend. Deze stijging wordt verklaard door het feit dat de opslag van 2013 slechts betrekking had op een halfjaar. Ook heeft de sterke groei van het aantal deelnemers in 2014 een positieve impact gehad op de premieopbrengsten en daarmee op de hoogte van de opslag ter dekking van de administratie- en uitvoeringskosten.

2) Kosten ten laste van de deelnemers

De kosten die ten laste van de deelnemers komen bestaan derhalve volledig uit vermogensbeheerkosten. Deze vermogensbeheerkosten omvatten de volgende kosten (in de onderstaande tabel opgenomen):

- Betaalde transactiekosten, bestaande uit bewaarloon en settlementkosten in rekening gebracht door de custodian op het niveau van de Life Cycle portefeuilles. Deze kosten worden ten laste gebracht van de Life Cycle portefeuilles en betaald uit de hiervoor binnen de Life Cycle portefeuilles aangehouden liquide middelen;
- Betaalde beheervergoedingen (management fees) die door de managers van de onderliggende beleggingsfondsen in rekening wordt gebracht.

Vermogensbeheerkosten ten laste van deelnemers					
Betaalde transactiekosten en beheervergoedingen 2014	Gemiddeld belegd vermogen 2014	Betaalde transactiekosten binnen LCP	Betaalde beheer vergoedingen (Management fees)	Totaal	Kosten in %
Life Cycle portefeuille 1	€ 2.496.543	€ 1.222	€ 2.731	€ 3.953	0,16%
Life Cycle portefeuille 2	€ 705.457	€ 419	€ 601	€ 1.020	0,14%
Life Cycle portefeuille 3	€ 5.842.875	€ 1.714	€ 16.422	€ 18.136	0,31%
TOTAAL		€ 3.355	€ 19.754	€ 23.109	

Als voorbeeld: Voor een 40-jarige deelnemer met een Life Cycle profiel "Neutraal" (30% Life Cycle portefeuille 1 en 70% in Life Cycle portefeuille 3) en een gemiddeld pensioenkapitaal in 2014 van € 10.000 bedroegen de betaalde transactiekosten en beheervergoedingen in 2014 bij benadering € 26,50, hetgeen als volgt kan worden berekend: $(30\% \cdot 0,16\% + 70\% \cdot 0,31\%) \cdot € 10.000$.

Daarnaast komen de volgende transactiekosten (niet in de bovenstaande tabel opgenomen) voor rekening van de deelnemers:

- In- en uitstapvergoedingen die worden betaald bij de aanschaf of verkoop van aandelen in de onderliggende beleggingsfondsen. Deze in- en uitstapvergoedingen zijn onderdeel van de aan- en verkoopprijs van de onderliggende beleggingsfondsen (Robeco, Blackrock, Pictet). Het geschatte bedrag aan in 2014 betaalde in- en uitstapvergoedingen bedroeg voor de LCP 1, LCP 2 en LCP 3 respectievelijk € 3 duizend (0,12% van het gem. belegd vermogen), € 1 duizend (0,14% van het gem. belegd vermogen) en € 13 duizend (0,22% van het gem. belegd vermogen);
- Transactiekosten (m.n. bewaarloon en settlementkosten) binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze kosten worden niet separaat in rekening gebracht door de (managers van) de onderliggende beleggingsfondsen en zijn onderdeel van de reële waarde van het beleggingsfonds. De transactiekosten binnen de beleggingsfondsen zijn niet accuraat in te schatten en derhalve niet gekwantificeerd.

De werkelijke kosten van vermogensbeheer verschillen per deelnemer en zijn van diverse factoren afhankelijk, zoals leeftijd, het individuele Life Cycle profiel, het aantal wijzigingen in het Life Cycle profiel en de momenten waarop dat gebeurt. Daarnaast geldt dat onder kosten van vermogensbeheer worden verstaan de transactiekosten op het niveau van de drie Life Cycle portefeuilles en de beheervergoedingen (management fees), die door de managers van de onderliggende beleggingsfondsen in rekening worden gebracht. Deze kosten van vermogensbeheer, die ten laste van deelnemers komen, omvatten niet in- en uitstapvergoedingen, die worden betaald of verrekend bij de aanschaf en verkoop van participaties in de onderliggende beleggingsfondsen. Ook zijn de transactiekosten op het niveau van de onderliggende beleggingsfondsen niet in deze berekening meegenomen.

Het Bestuur heeft bij de uitvoering van de pensioenregeling nadrukkelijk oog voor de kosten, in het bijzonder de kosten van vermogensbeheer die voor rekening van de deelnemers en dus het pensioenresultaat komen. Het Bestuur is ervan overtuigd, kijkend naar de vermogensbeheerkosten die in de markt voor vergelijkbare pensioen- en lijfrenteproducten worden gerekend, dat bij SNPS sprake is van een acceptabel kostenniveau. Door de manier waarop de Life Cycle portefeuilles zijn samengesteld, de gekozen grotendeels passieve beleggingsstrategie, de selectie van institutionele beleggingsfondsen met een lage kostenstructuur en het feit dat gebruik kan worden gemaakt van de inkoopkracht van de fiduciair vermogensbeheerder die aantrekkelijke tarieven kan bedingen bij de vermogensbeheerders, kunnen de kosten van vermogensbeheer voor de deelnemers laag worden gehouden. Benchmarking van de kosten van vermogensbeheer is lastig, omdat er in Nederland nagenoeg geen pensioenfondsen zijn die een vergelijkbare pensioenregeling uitvoeren. Bij ander type pensioenuitvoerders zoals premiepensioeninstellingen (PPI's) en verzekeraars zit het pensioenproduct vaak anders in elkaar, hetgeen een vergelijking bemoeilijkt. Daarnaast rapporteren pensioenuitvoerders en hun vermogensbeheerders nog niet op uniforme wijze over de kosten, alhoewel door de pensioensector wel forse inspanningen op dit terrein worden verricht.

Verder is het absolute kostenniveau op zichzelf beschouwd niet alleszeggend voor de deelnemers, omdat de kosten in relatie tot het rendement en het gekozen beleggingsbeleid moeten worden beoordeeld. Niettemin zal het Bestuur zich inspannen om tot een zinvolle methode van benchmarking te komen. Immers inzicht in de prijs/kwaliteit verhouding van het vermogensbeheer stelt het Bestuur in staat om adequate keuzes op beleggingsterrein te maken en eventuele negatieve trends tijdig te onderkennen en waar nodig bij te sturen.

3) RISICOMANAGEMENT

a) *Principes*

Het Bestuur van SNPS is verantwoordelijk voor de beheersing van de risico's. SNPS draagt zorg voor een beheerste en integere bedrijfsvoering en is in dit kader verantwoordelijk voor de beheersing van de risico's. Het beleid van SNPS is erop gericht om risico's zodanig te beheersen dat sprake is van een verantwoorde en evenwichtige afweging tussen deze risico's enerzijds en rendement, stabiliteit in het verwacht pensioen, uitvoeringsefficiency en kosten anderzijds, ook vanuit het besef dat sommige risico's zich anders dan vooraf ingeschat en/of onverwacht kunnen manifesteren (bijvoorbeeld demografische ontwikkelingen, risico's op looninflatie en ontwikkelingen op de financiële markten).

SNPS heeft een Control Framework ingericht om een beheersingskader te hebben dat passend is bij het profiel van SNPS en dat de risico's die SNPS loopt goed reflecteert. Het raamwerk helpt het Bestuur om vanuit de langetermijndoelstellingen van SNPS en met inachtneming van de interne en externe omgeving, risico's structureel in kaart te brengen en daarop een beheersingskader in te richten. Binnen dit raamwerk worden in het risicohandboek risico's (financiële en niet financiële risico's, op FOCUS* gebaseerd en voor zover noodzakelijk uitgebreid) en beheersmaatregelen geïdentificeerd, worden de impact en waarschijnlijkheid van deze risico's vastgesteld en zo mogelijk en/of nodig acties gedefinieerd om met 'redelijke zekerheid' de gestelde doelstellingen te realiseren. Op basis daarvan is bijsturing mogelijk. Elk kwartaal of, indien marktomstandigheden of andere relevante omstandigheden daartoe aanleiding geven, zo vaak als SNPS nodig acht, beoordeelt SNPS de (ontwikkeling van de) belangrijkste risico's en een deel van de andere risico's en treft zo mogelijk noodzakelijk geachte maatregelen. De risicobeheersingssystemen zijn erop gericht de risico's zoveel als mogelijk te onderkennen en te beheersen. Door middel van het gekozen model wordt voldaan aan zowel de wettelijke eisen als ook de aanvullende eisen die het Bestuur stelt aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

b) *Risicomanagementproces*

Het Control Framework is gebaseerd op een continuüm. Dit wil zeggen dat de controls zoals die gelden binnen de uitvoeringsorganisaties van SPN, SAPB en SAVB als uitgangspunt worden genomen voor de inrichting van de SNPS beheersorganisatie. Door voort te bouwen op de controls van deze organisaties, die controls te begrijpen en te (laten) valideren en deze vervolgens onafhankelijk actief te monitoren wordt de beheersorganisatie binnen SNPS op een efficiënte wijze ingericht.

De risicobereidheid van het Bestuur vertaalt zich in de inrichting van de Life Cycle profielen en Life Cycle portefeuilles, en de daaruit voortvloeiende onzekerheid over het verwachte pensioeninkomen van (gewezen) deelnemers.

Eén van de fundamentele elementen in het SNPS Control Framework is de Risk and Control Self Assessment (RCSA) als middelpunt van het risicomanagementproces. De RCSA is een tool die SNPS gebruikt om voor alle geïdentificeerde risico's te beschrijven wat het risico is, wat de inherente risico score (bruto risico) is, hoe de beheersmaatregelen ingericht zijn en of deze preventief of detectief zijn, of de beheersmaatregelen in opzet en werking effectief zijn, wat het restrisico is en of er acties gedefinieerd zijn om risico mitigerende beheersmaatregelen te versterken. Het Bestuur heeft hierbij de risico's geïdentificeerd en ingedeeld in de hoofdgroepen financiële risico's en niet-financiële risico's. Door middel van de RCSA wordt voor de voornaamste risico's ieder kwartaal de classificatie van de risico's en de effectiviteit van de risico mitigerende maatregelen beoordeeld, waarover aan het Bestuur gerapporteerd wordt. Het Bestuur beslist uiteindelijk of aanpassing van de risicoclassificaties nodig is.

*) "FOCUS! bouwt voort op FIRM, de risicomethodologie die de afgelopen jaren bij DNB in gebruik was, maar kent een aantal belangrijke verbeteringen. Zo worden alle onder toezicht staande instellingen ingedeeld in toezichtklassen waarvoor de risicoanalyse verschillend is vormgegeven: hoe groter de impact van problemen bij een instelling op de toezichtdoelstellingen van DNB, des te intensiever de risicoanalyse."

c) Financiële en niet-financiële risico's

Het pensioenfonds onderkent financiële en niet-financiële risico's.

i. Financiële risico's

De premies worden binnen SNPS individueel voor rekening en risico van de (gewezen) deelnemer belegd, waarbij een aantal financiële risico's, zoals markt- en renterisico, wordt gelopen door de deelnemer. Het Bestuur heeft door middel van de aangeboden beleggingsmogelijkheden (Life Cycle profielen en age styling) grenzen gesteld aan de door (gewezen) deelnemers te maken beleggingskeuzes en bijbehorende risico's. Het beleid is dat naarmate de pensioendatum nadert het verwachte pensioeninkomen steeds minder mag fluctueren. De risicobereidheid van het Bestuur vertaalt zich in de inrichting van de Life cycle profielen en Life cycle portefeuilles, en de daaruit voortvloeiende onzekerheid over het verwachte pensioeninkomen van (gewezen) deelnemers. Het Bestuur beoordeelt periodiek of deze profielen nog steeds in overeenstemming zijn met de gehanteerde uitgangspunten en aansluiten bij de keuzes die (gewezen) deelnemers maken.

ii. Niet-financiële risico's

Het pensioenfonds onderkent ook een aantal niet-financiële risico's als het omgevingsrisico, operationeel risico en juridisch risico. Deze risico's worden beoordeeld door SNPS. Periodiek worden deze risico's en daarvoor getroffen beheersmaatregelen gerapporteerd aan, en besproken in het Bestuur, als onderdeel van de reguliere risico rapportage over alle geïdentificeerde risico's.

Indien daartoe aanleiding is worden risico's toegevoegd en/of aangepast, alsmede bestaande beheersmaatregelen aangepast en/of aanvullende beheersmaatregelen getroffen.

In de jaarrekening worden de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's nader toegelicht.

4) GOVERNANCE EN COMPLIANCE

a) Gehanteerd model

Het pensioenfonds kent een one-tier board (omgekeerd gemengd model). Hierbij wordt het Bestuur van het pensioenfonds gevormd door zowel uitvoerende als niet- uitvoerende bestuursleden. De niet-uitvoerende bestuursleden, waaronder de onafhankelijk voorzitter, zijn met name verantwoordelijk voor het bepalen van het (strategische) beleid van SNPS en het houden van toezicht op de uitvoering daarvan door de uitvoerende bestuurders. De uitvoerende bestuurders zijn in het bijzonder belast met de dagelijkse (operationele) leiding van het pensioenfonds en de beleidsvoorbereiding. Het niet-uitvoerende deel van het Bestuur bestaat uit vijf leden, te weten een onafhankelijk voorzitter, twee werkgeversvertegenwoordigers en twee werknemersvertegenwoordigers. Het uitvoerend deel van het Bestuur bestaat uit twee beroepsbestuurders, die in dienst zijn van SPN. Zie Bijlage 2 voor een overzicht van de personalia.

Een pensioenfonds met een one-tier board is per 1 juli 2014 verplicht om een zogenoemde auditcommissie in te stellen, tenzij de niet-uitvoerende bestuursleden aantoonbaar voldoende kennis en ervaring hebben op het gebied van risicobeheer, beleggingsbeleid, uitbesteding en financiële informatievoorziening. SNPS heeft van DNB in 2014 vrijstelling gekregen voor de instelling van een auditcommissie. In de individuele opleidingsplannen van niet- uitvoerende bestuursleden wordt extra aandacht besteed aan bovengenoemde beleidsterreinen.

Het pensioenfonds heeft voorts een Verantwoordingsorgaan (VO). Het VO geeft jaarlijks achteraf een oordeel over het door het Bestuur vastgestelde beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd, een en ander conform het bepaalde bij en krachtens de Pensioenwet. Tevens heeft het VO enkele specifieke adviesrechten. Het VO van SNPS kent momenteel vier zetels. Twee daarvan worden bezet door vertegenwoordigers van de werkgever, de andere twee zetels zijn voor vertegenwoordigers van de werknemers die deelnemen in de SNPS-pensioenregeling. Pensioengerechtigden zullen in het VO worden benoemd zodra het aantal pensioengerechtigden 10% of meer bedraagt van het totale deelnemersbestand. Op dit moment is dat nog niet het geval. Door de Wet versterking bestuur pensioenfondsen is de rol van het VO per 1 juli 2014 enigszins aangepast in de statuten. In verband met de introductie van het nFTK voor pensioenfondsen heeft het VO tevens het statutaire recht gekregen om te adviseren over voorgenomen besluiten van het Bestuur over de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

b) Werkwijze binnen het Bestuur

Het pensioenfonds heeft een Bestuursprotocol waarin het taakgebied van het Bestuur en daarnaast specifiek ook het taakgebied van de uitvoerende bestuursleden zijn vastgelegd. Daarnaast is er een beleidsdocument waarin de uitgangspunten en afspraken zijn vastgelegd voor wat betreft de werkwijze binnen het Bestuur. Dit document is in 2014 geactualiseerd naar aanleiding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Binnen het Bestuur als geheel en tussen de uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders wordt er gestreefd naar een klimaat waarbij de kerntaken van het Bestuur als geheel centraal staan, maar de niet-uitvoerende bestuurders respectievelijk de uitvoerende bestuurders zich wel bewust zijn van de verschillende rollen die zij tegelijkertijd ook ten opzichte van elkaar hebben. Er wordt frequent en op een open manier via korte lijnen gecommuniceerd over belangrijke activiteiten en issues. Niet-uitvoerende bestuursleden gaan daarbij uitdrukkelijk niet op de stoel van de uitvoerende bestuursleden zitten. Verder hebben de niet-uitvoerende bestuursleden een onderlinge verdeling gemaakt van aandachtsgebieden (focal points).

Het Bestuur heeft het afgelopen jaar zes keer vergaderd, waarbij eenmaal telefonisch. Hierbij heeft het Bestuur een breed spectrum aan fondsdocumentatie behandeld en vastgesteld. Daarnaast zijn met name de inrichting en werking van het Control Framework, de performance en dienstverlening van Syntrus Achmea en de wijziging van de pensioenregeling van SNPS per 1 januari 2015, waaronder de invoering van de netto pensioenregeling per die datum, behandeld. Gedurende het verslagjaar zijn er meerdere workshops gehouden voor en met het Bestuur om specifieke thema's te bespreken, waaronder een terugblik op het eerste jaar van SNPS en een site visit bij de externe vermogensbeheerder SAVB in De Meern.

c) Naleving Code Pensioenfondsen

SNPS is verplicht om vanaf 1 januari 2014 de nieuwe Code Pensioenfondsen na te leven of uit te leggen hoe en waarom op onderdelen wordt afgeweken. De Code bevat normen voor goed pensioenfondsbestuur, waarmee de transparantie op dit gebied verder wordt vergroot. Het Bestuur heeft de gehele governance van SNPS waar nodig in overeenstemming gebracht met de Code, met uitzondering van drie gebieden.

Op grond van norm 4 van de Code Pensioenfondsen zorgt het Bestuur voor een noodprocedure om in spoedeisende situaties te kunnen handelen. Zowel bij het bestuursbureau als de externe uitvoeringsorganisaties voor pensioenadministratie en vermogensbeheer is sprake van adequate organisatorische noodprocedures. In de loop van 2015 zal ook een algemene noodprocedure op bestuursniveau worden vastgesteld.

Verder bepaalt de Code dat in het Bestuur ten minste één vrouw (norm 67) en één lid onder de veertig jaar zitting heeft (norm 68). In het verslagjaar was er in het Bestuur geen vrouwelijk bestuurslid en tevens geen bestuurslid jonger dan veertig jaar. In het diversiteitsbeleid dat medio 2014 is vastgesteld en gepubliceerd op de website van het pensioenfonds, is opgenomen dat SNPS het diversiteitsbeleid als een groeimodel ziet. Het Bestuur neemt in 2015 - in overleg met het Verantwoordingsorgaan - stappen om door te gaan met de bevordering van diversiteit in de samenstelling van de fondsorganen. Vanaf 2015 beoordeelt het Bestuur jaarlijks in hoeverre de gestelde doelen zijn gehaald en of de middelen hiertoe effectief zijn geweest. Driejaarlijks evalueert het Bestuur het diversiteitsbeleid over de langere termijn. Bij de samenstelling en de opvolging van het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan van SNPS wordt naast de vereiste deskundigheid, competenties en professioneel gedrag, rekening gehouden met het diversiteitsbeleid.

d) Geschiktheidsbevordering

In februari 2014 heeft het Bestuur een nieuw geschiktheidsplan 2014 vastgesteld als opvolger van het tot dan toe gehanteerde Deskundigheidsplan. Bij het opstellen van het geschiktheidsplan is gebruik gemaakt van de Handreiking goed pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie die begin 2014 is gepubliceerd. Lag in het Deskundigheidsplan de nadruk op kennis, op basis van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen is geschiktheid het nieuwe centrale begrip. Geschiktheid valt uiteen in deskundigheid, competenties en professioneel gedrag. Deze driedeling is in het gehele geschiktheidsplan doorgevoerd. De SOLL-situatie ten aanzien van de te bereiken geschiktheidsniveaus voor het Bestuur is nader uitgesplitst in deskundigheid en competenties. Op grond van de nieuwe structuur van het Geschiktheidsplan is tevens het curriculum 2014 van de SPN Academy geactualiseerd.

De geschiktheid van bestuursleden en andere medebeleidsbepalers blijkt in ieder geval uit opleiding, relevante werkervaring en competenties en de doorlopende toepassing hiervan. De SPN Academy fungeert daarbij als een 'single port' faciliteit voor het pensioenfonds waarin het totale aanbod van interne en externe opleidingen en vaardigheidstrainingen is opgenomen. De SPN Academy volgt de binnen de Shell Groep gehanteerde 'blended learning' benadering om de gewenste geschiktheidsniveaus te bereiken op zowel individueel als collectief (team) niveau. In dit kader biedt de SPN Academy een mix van leeroplossingen die kunnen worden ingedeeld in vier categorieën: referentie materialen, trainingen, on-the-Job & coaching, en professionele ervaring ('4-box model').

De bestuursleden hebben in 2014 deelgenomen aan in de pensioensector en binnen Shell beschikbare (gecertificeerde) trainingen en opleidingen. Vanuit de SPN Academy wordt toegezien op de voortgang ten aanzien van de tussen de voorzitter en de andere bestuursleden gemaakte afspraken over de te volgen opleiding(en). Daarnaast zijn voor het Bestuur gerichte workshops georganiseerd. Deelname aan cursussen, seminars en workshops wordt geregistreerd en gemonitord. Tevens heeft het Bestuur in 2014 in een drietal 'capita selecta' avonden geparticipeerd, waarbij tezamen met externe deskundigen dieper op een actueel onderwerp is ingegaan. Hierbij is respectievelijk gesproken over 'One tier model in de praktijk', 'Zorgplicht in de DC-regeling van SNPS; ervaringen in de praktijk tot nu toe' en 'Insights Discovery; externe zelfevaluatie Bestuur SNPS'. Met al deze leerinstrumenten, inclusief zelfstudie en de bestuurspraktijk, is de geschiktheid van individuele bestuursleden en het Bestuur als geheel in 2014 verder versterkt.

e) Evaluatie eigen functioneren van het Bestuur

In het vierde kwartaal van 2014 heeft het Bestuur conform de procedure voor het evalueren van het eigen functioneren de jaarlijkse zelfevaluatie uitgevoerd. Hierbij werd een externe partij betrokken, die aanbevelingen heeft gedaan voor ieder afzonderlijk bestuurslid en het Bestuur als geheel. Deze aanbevelingen zijn besproken in een gezamenlijke off site. Bij de zelfevaluatie met de externe partij is specifiek aandacht besteed aan de rol van interne toezicht van het niet-uitvoerende deel van het Bestuur in SNPS. Tevens heeft de Voorzitter de jaarlijkse individuele gesprekken met de overige bestuursleden gevoerd. Mede op basis hiervan worden afspraken over verdere geschiktheidsontwikkeling van de bestuursleden in individuele opleidingsplannen voor 2015 vastgelegd.

f) Gedragscode

Het Bestuur heeft een gedragscode vastgesteld, die geldt voor leden van het Bestuur en het VO van SNPS. De gedragscode heeft tot doel te verzekeren dat alle activiteiten van SNPS op een integere wijze worden uitgevoerd en dat belangenverstrengeling van zakelijke en privé-belangen (en ook de schijn daarvan) wordt vermeden. Jaarlijks wordt door betrokkenen de naleving over het afgelopen jaar en de naleving in het komende jaar bevestigd. De gedragscode voldoet aan de door de Pensioenwet en de Wet op het financieel toezicht gestelde eisen. Er is een compliance officer aangesteld die toezicht houdt op de uitvoering en effectiviteit van de gedragscode. Organisaties waaraan SNPS werkzaamheden heeft uitbesteed, dienen een materieel gelijkwaardige gedragscode te hebben.

Op grond van norm 42 tot en met 44 uit de Code Pensioenfondsen dienen pensioenfondsen vanaf 2014 naast een gedragscode ook een incidenten- en klokkenluidersregeling te hebben. Vanuit een oogpunt van overzichtelijkheid heeft SNPS in 2014 besloten om een incidenten- en klokkenluidersregeling toe te voegen aan de gedragscode van SNPS. Hierbij is gebruik gemaakt van de voorbeeldmodellen incident- en klokkenluidersregeling van de Pensioenfederatie. Deze modellen zijn consistent met het Ethics & Compliance beleid van Shell. Met de aangepaste gedragscode voldoet SNPS op deze punten aan de Code Pensioenfondsen ('comply').

De compliance officer heeft in het verslagjaar geen materiële overtredingen van de gedragscode geconstateerd en geen incidenten aan DNB gemeld. Er is sprake van een compliance georiënteerde organisatie.

5) VOORUITBLIK 2015

In 2015 zal de focus van SNPS, naast de uitvoering van reguliere werkzaamheden, met name gericht zijn op de volgende twee projecten:

- De afwikkeling van de implementatie van de nieuwe netto pensioenregeling, die sinds 1 januari 2015 voor Shell collega's met Nederland als base country wereldwijd van toepassing is. Enerzijds betreft dit de finale inrichting van interne processen, anderzijds de finale inrichting van processen bij de externe service providers. Een consequentie van de invoering van deze netto pensioenregeling is dat het aantal deelnemers fors is toegenomen.
- De doorontwikkeling van de huidige individuele beschikbare premieregeling naar een regeling met meer elementen van collectieve risicodeling. Dit in het verlengde van de eind december 2014 door de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uitgebrachte Hoofdpijnennotitie optimalisering wettelijk kader voor premieovereenkomsten. Het Bestuur van SNPS vindt het positief dat nu de discussie wordt gevoerd over de mogelijkheden van collectieve risicodeling in beschikbare premieregelingen en is graag bereid om tezamen met de politiek en de pensioensector mee te denken over dit voor SNPS belangrijke onderwerp.

Vanwege de complexiteit van de netto pensioenregeling en rekening houdend met ervaringen opgedaan in de afgelopen jaren, zal het Bestuur gedurende 2015 nadrukkelijk aandacht besteden aan de communicatiestrategie en -uitvoering naar de toekomst toe. Tevens zal in dit kader rekening worden gehouden met de nieuwe Wet pensioencommunicatie. Het aspect van de zorgplicht zal hierbij nadrukkelijk worden meegenomen.

Verder zal het Bestuur gedurende 2015 zorgvuldig kijken naar de samenstelling van de Life Cycle portefeuilles, mede naar aanleiding van de ontwikkeling van de marktrente.

D VERANTWOORDING EN TOEZICHT

1) Verslag van het Intern toezicht door niet-uitvoerende bestuursleden

Inleiding

SNPS heeft een omgekeerd gemengd bestuursmodel ook wel "one tier board" genoemd. Dit bestuursmodel kent uitvoerende en niet-uitvoerende bestuursleden maar draagt als geheel bestuurlijke eindverantwoordelijkheid. Het interne toezicht op de uitvoerende bestuurders wordt uitgeoefend door de niet-uitvoerende bestuurders.

Governance ontwikkelingen rondom intern toezicht

De per 1 juli 2014 in werking getreden Wet versterking bestuur pensioenfondsen was voor SNPS geen aanleiding om het omgekeerd gemengd bestuursmodel te herzien.

Wel heeft de nieuwe wet geleid tot een uitbreiding van het niet-uitvoerende deel van het Bestuur met een onafhankelijk voorzitter. Deze onafhankelijke voorzitter bepaalt de agenda van de formele vergaderingen van het Bestuur als geheel en de vergaderingen van de niet-uitvoerende bestuursleden. Daarnaast ziet de onafhankelijke voorzitter toe op een goede samenstelling en het functioneren van het Bestuur en is namens het Bestuur als geheel eerste aanspreekpunt voor het Verantwoordingsorgaan over het functioneren van het Bestuur.

Door de benoeming van een onafhankelijke voorzitter kwam er tevens een vacature vrij voor een nieuw niet-uitvoerend bestuurslid namens de werkgever (lid A). Bij de invulling van deze vacature is specifiek gezocht naar een kandidaat met aangetoonde deskundigheid op het gebied van beleggingsbeleid, interne controle, financiële verslaglegging en risicobeheer.

Vergaderingen en gesprekken

Na afloop van elke bestuursvergadering evalueren de niet-uitvoerende bestuursleden de vergadering, en met name de kwaliteit van de informatie en het functioneren van de uitvoerende bestuurders. Hiervan wordt vertrouwelijk verslag gedaan, dat mede dient als basis voor de jaarlijkse verantwoordingsrapportage. In 2014 zijn de niet-uitvoerende bestuurders vijfmaal in een aparte bijeenkomst bij elkaar gekomen. In de geest van de in 2013 gemaakte afspraken tussen uitvoerende en niet-uitvoerende bestuursleden worden de uitkomsten van dit overleg - inclusief kritische noten - door de voorzitter teruggekoppeld naar de uitvoerende bestuurders.

De samenwerking tussen de uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders is goed te noemen. De terugkoppeling en de toezichtsrapportage naar de niet-uitvoerende bestuursleden in de vorm van managementinformatie is in 2014 verder verbeterd. De kwaliteit van de vergaderstukken voor de bestuursvergaderingen wordt door de niet-uitvoerende bestuursleden als hoog gekarakteriseerd. Dit ondanks de hoge werkdruk waar in 2014 binnen het bestuursbureau, en daarmee ook voor de uitvoerende bestuurders, sprake van was. Gezien de door SNPS uitbestede werkzaamheden en de complexiteit blijft vanuit de uitvoerende bestuursleden continue aandacht vereist op het gebied van pensioenadministratie en vermogensbeheer en de bijbehorende kwaliteit van de managementinformatie van de providers. Dit actieve toezicht is adequaat.

De jaarlijkse zelfevaluatie is een belangrijk instrument om het functioneren van het gehele Bestuur en ook de individuele bestuursleden te beoordelen. De zelfevaluatie van eind 2014 werd - conform de Code Pensioenfondsen - gefaciliteerd door een externe partij. Hierbij is specifiek aandacht besteed aan de rol van intern toezicht van het niet-uitvoerende deel van het Bestuur in SNPS.

Compliance met de Code Pensioenfondsen

Conform de Code Pensioenfondsen beoordelen de niet-uitvoerende bestuursleden hoe SNPS met de intenties van de Code is omgegaan en hoe de dialoog en de besluitvorming rondom de onderwerpen uit de Code heeft plaatsgevonden. SNPS voldoet aan 80 van de 83 normen uit de Code.

Ten aanzien van norm 4, inzake een noodprocedure om in spoedeisende situaties te kunnen handelen, constateren de niet-uitvoerende bestuursleden dat bij zowel het bestuursbureau als de externe uitvoeringsorganisaties voor pensioenadministratie en vermogensbeheer sprake is van adequate organisatorische noodprocedures. In de loop van 2015 zal ook een algemene noodprocedure op bestuursniveau worden vastgesteld.

In het Bestuur heeft op dit moment niet ten minste één vrouwelijk bestuurslid zitting (norm 67). Ook beschikt het Bestuur niet over minimaal één lid beneden de 40 jaar (norm 68). Het niet-uitvoerende deel van het Bestuur realiseert zich dat de diversiteit binnen het Bestuur de komende jaren verder moet worden bevorderd. Het Bestuur neemt in 2015 - in overleg met het Verantwoordingsorgaan - concrete stappen om door te gaan met de bevordering van diversiteit in de samenstelling van de fondsorganen. Daarbij wordt onderkend dat het Verantwoordingsorgaan een mogelijke bron kan zijn van toekomstige bestuurskandidaten.

Algemeen oordeel

Over het gehele jaar 2014 bezien, zijn de niet-uitvoerende bestuursleden van oordeel dat de uitvoerende bestuursleden op een adequate en professionele wijze het dagelijks bestuur van SNPS hebben gevoerd. De niet-uitvoerende bestuursleden zijn onder de indruk van de vele activiteiten die de uitvoerende bestuursleden - daarbij ondersteund door vakbekwame medewerkers van het bestuursbureau - voor SNPS hebben ontplooid. Speciale vermelding verdient hierbij de voorbereiding van de invoering van de netto pensioenregeling bij SNPS per 1 januari 2015. Dat dit grote en complexe project is uitgevoerd conform de binnen Shell gebruikelijke Project Delivery Framework, heeft naar de mening van de uitvoerende bestuursleden in belangrijke mate aan een succesvolle en tegelijkertijd beheerste implementatie bijgedragen.

Ondanks de hoge werkdruk als gevolg van nieuwe wetgeving en bijbehorende implementatieprojecten, hebben de uitvoerende bestuursleden veel aandacht besteed aan de zorgplichtaspecten van het Bestuur. Dit in aansluiting op de specifieke vereisten met betrekking tot de premieovereenkomst met beleggingsvrijheid, maar ook op communicatiegebied in het algemeen. Deze onderwerpen zullen ook op de 2015 bestuursagenda hoge prioriteit blijven krijgen.

De niet-uitvoerende bestuursleden constateren tot slot dat met het aantreden van een onafhankelijke voorzitter in 2014 en een nieuw lid A de auditfunctie van het niet-uitvoerende deel van het Bestuur begin 2015 verder is versterkt. De mogelijkheid om inhoudelijk tegenwicht en weerwoord te kunnen bieden aan de uitvoerende bestuurders wordt hiermee bevorderd. DNB heeft SNPS ontheffing verleend voor de instelling van een auditcommissie. Het Bestuur realiseert zich hierbij dat het van belang is dat de niet-uitvoerende bestuursleden voldoende kennis en kunde blijven houden ten aanzien van bedrijfseconomische aspecten en risicobeheer. Binnen de SPN Academy wordt, in samenwerking met SPO, gerichte geschiktheidsbevordering op deze terreinen verder ingebed.

2) Reactie van de uitvoerende bestuursleden op het Verslag van het Intern toezicht

Met genoegen stellen de uitvoerende bestuurders vast dat naar de mening van de toezichthoudende bestuurders ondanks de overvolle agenda goed wordt samengewerkt, zowel tussen de diverse geledingen in het Bestuur als tussen het Bestuur en de medewerkers van het bestuursbureau. In een tijd van grote veranderingen op pensioenterrein en alsmat toenemende eisen, in het bijzonder op governance terrein, is dit geen vanzelfsprekendheid. Het blijft dan ook voor de uitvoerende bestuursleden specifiek zaak om continu aandacht te hebben voor de adequate werking van het bestuursmodel.

Voor een goed pensioenresultaat is het uitoefenen van goed toezicht op de uitbestede werkzaamheden voor wat betreft pensioenadministratie en vermogensbeheer van cruciaal belang. Daarbij komt dat met de komst van de vrijwillige netto pensioenregeling de complexiteit binnen SNPS - en breder gezien: binnen het pensioengebouw van Shell in Nederland - verder is toegenomen. Deelnemers en toegetreten maatschappijen willen inzicht blijven houden in de pensioenmaterie en de daarmee gemoeide kosten. De uitvoerende bestuurders zijn zich bewust van de verantwoordelijkheid die zij hier hebben. Zorgplicht is geen statisch begrip, maar vereist een doorlopend oog voor de behoeften van alle stakeholders, in het bijzonder die van de deelnemers. Speerpunten in 2015 zijn daarom een verdere vergroting van kostentransparantie en de doorontwikkeling van zowel managementinformatie als een moderne communicatiestrategie, waarmee deelnemers niet alleen overzicht en inzicht in hun pensioen hebben maar ook verder geactiveerd worden om met hun pensioen aan de slag te gaan.

3) Oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het jaar 2014 kenmerkte zich door een overvolle agenda voor SNPS. Naast het verder bestendigen van de organisatie na de start op 1 juli 2013 stond ook dit jaar in het teken van het invoeren van nieuwe wet- en regelgeving. Om haar taak adequaat te kunnen uitvoeren heeft gedurende het jaar periodiek overleg plaatsgevonden tussen Bestuur en het Verantwoordingsorgaan (VO). Op een aantal terreinen heeft het VO ook (formeel) advies gegeven. In haar oordeel over het verslagjaar wil het VO de volgende onderwerpen benoemen:

Communicatie en zorgplicht

De zorgplicht is bij SNPS van groot belang omdat het beleggingsrisico direct voor rekening en risico van de deelnemer komt terwijl de deelnemer doorgaans geen specifieke pensioen- en beleggingskennis heeft. Wij zien verstandig en consistent beleggen rekening houdend met huidige en toekomstige marktomstandigheden in diverse scenario's (bijvoorbeeld een situatie van langdurige lage rente) en daarnaast klantgerichte communicatie over de regeling dan ook als cruciale onderdelen van deze zorgplicht.

Uit het deelnemersonderzoek van 2014 blijkt dat de deelnemers tevreden zijn over de communicatie door SNPS. Ook toont het onderzoek dat deelnemers een beperkte kennis hebben over de regeling en het deelnemers niet voldoende duidelijk is wanneer zij in actie moeten komen en keuzes moeten maken. Wij zijn blij dat het Bestuur van SNPS naar aanleiding van dit onderzoek concrete actiepunten voor 2015 heeft geformuleerd.

In het afgelopen jaar is - mede gezien de enorme veranderingen op de financiële markten - gebleken dat het in sommige gevallen moeilijk is de grenzen van de zorgplicht te bepalen. Het VO zou naast de specifieke discussie hierover een wat fundamentele discussie hierover in 2015 op prijs stellen waarbij ook gedacht moet worden aan een setting die waarborgt dat de diverse opties van de invulling van de zorgplicht periodiek worden geëxploreerd.

Verder denken wij dat de deelnemers betere keuzes kunnen maken indien hun individuele portefeuilleoverzicht niet alleen duidelijke informatie verschaft over het rendement maar ook over de totale kosten (inclusief de transactiekosten binnen de beleggingsfondsen) en het conversierisico (t.g.v. bijvoorbeeld een gedaalde aandelen waarde of lage rentestand) zodat de deelnemers een reëel netto inkomensbeeld na pensionering krijgen.

Tenslotte willen wij benadrukken dat wij de inspanningen van SNPS op dit gebied zeer waarderen. Het VO is zich terdege van bewust dat recente en te verwachten ontwikkelingen, zoals de invoering van de netto-regeling per 1 januari 2015 en de eventuele invoering van collectieve elementen in de pensioenregeling (bijvoorbeeld via de CCA), ook de communicatie - aan meer categorieën van deelnemers en over meer regelingen - complex maakt.

Uitbesteding

Bij de start van SNPS heeft het Bestuur gekozen om de pensioenadministratie en het vermogensbeheer aan Syntrus Achmea uit te besteden. Het VO is van mening dat de uitbestedingsrisico's die hiermee samenhangen, momenteel erkend en ondervangen zijn door SNPS. Gezien het grote belang van een robuuste bedrijfsvoering (inclusief IT) bij Syntrus Achmea voor de continuïteit van de pensioenuitvoering en de hierboven beschreven zorgplicht, juicht het VO toe dat dit specifieke punt de continue aandacht van het Bestuur heeft. Uiteraard zullen wij ook in zijn algemeenheid het functioneren (continuïteit, capaciteit en kwaliteit) van Syntrus Achmea blijven volgen.

Performance management

De uitbesteding van zowel de pensioenadministratie en het vermogensbeheer maakt het eveneens van groot belang om een robuust performance management systeem beschikbaar te hebben dat zowel kosten als prestaties inzichtelijk maakt. Het Bestuur geeft aan dat ze naast deze transparantie een groot belang hecht aan het kunnen plaatsen van kosten en prestaties in een betekenisvolle context - dus hoe kosten zich verhouden tot rendementen en risico's in de beleggingen van het fonds of hoe kosten en prestaties zich verhouden tot externe benchmarks.

Het VO ondersteunt deze inrichting van het performance management. Het huidige verslag biedt een uitleg en evaluatie van de kosten en prestaties van het fonds in 2014. Vermogensbeheerkosten voor de sponsor en hoe deze zich verhouden tot de grootte van de drie life-cycle fondsen zijn transparant weergegeven. Transparantie van de vermogensbeheerkosten voor de deelnemer achten wij echter nog niet toereikend. Zoals aangegeven, zijn niet alle transactiekosten transparant. De ingeschatte kosten voor een deel van de niet direct gerapporteerde kosten zijn van dezelfde orde als de wel direct gerapporteerde kosten.

Het VO steunt het bestuur in haar streven om in het komende jaar verdere transparantie en benchmarking te bewerkstelligen aangezien een evaluatie van de beleggingen alleen goed uitgevoerd kan worden indien er voldoende helderheid is over de volledige kosten die aan de deelnemers wordt doorberekend.

Adviesaanvragen

In het afgelopen jaar heeft het Bestuur viermaal (formeel) om advies verzocht. Dit betreffen de volgende adviesaanvragen:

1. Wijziging statuten per 1 juli 2014
2. Beloningsbeleid bestuurders
3. Diversiteitsbeleid SPNS
4. Uitvoeringsovereenkomst netto-pensioenregeling

Het VO heeft de adviesaanvragen beoordeeld en van commentaar voorzien. In alle gevallen heeft het VO positief geadviseerd op de voorgelegde aanvraag. Hoewel niet alle overwegingen van het VO door het Bestuur werden gedeeld, waardeert het VO de uitgebreide argumentatie van het Bestuur. Het VO meent dat een dergelijk constructieve discussie de besluitvorming in SNPS ten goed komt.

Vooruitblik 2015

De focus van het VO voor 2014 lag op de uitvoering van de regeling en de gevolgen van (verwachte) wettelijke veranderingen. Voor 2015 zal de focus van het VO met name liggen op het uitvoeren van de per 1 januari 2015 ingevoerde netto-regeling. Ook is het VO graag bereid met het Bestuur van gedachten te wisselen over risico's die samenhangen met het langlevens-risico, het conversierisico en het beleggingsrisico. Daarnaast stond 2014 voornamelijk in het teken van urgente zaken die met enige snelheid opgepakt dienden te worden. Het VO streeft er naar de focus te verschuiven naar de visie van het fonds en onderwerpen voor deelnemers op de lange(re) termijn zoals onder andere de communicatie, zorgplicht, de uitbesteding en het performance management.

Conclusie

Het afgelopen jaar is een druk jaar geweest met verschillende wettelijke ontwikkelingen en thema's die adequaat en binnen een kort tijdsbestek opgepakt moesten worden om deze uitvoerbaar te laten zijn. Het VO complimenteert het Bestuur van SNPS en de medewerkers van SPN voor de professionele en actieve wijze waarop het Bestuur en het bestuursbureau deze ontwikkelingen heeft opgepakt en tot uitvoering heeft gebracht. Het jaar 2015 zal wederom een druk jaar worden waarin de nadruk meer en meer zal komen te liggen op de lange termijnvisie na een jaar waarin urgente zaken voorop stonden. Het VO ziet het jaar 2015 en de samenwerking met het Bestuur vol vertrouwen en met enthousiasme tegemoet.

4) Reactie van het Bestuur op het Oordeel van het Verantwoordingsorgaan (VO)

Het Bestuur dankt het VO voor het uitgebreide oordeel over 2014. Het doet het Bestuur genoegen om te constateren dat het VO zich de afgelopen periode heeft ontwikkeld tot een volwaardige gesprekspartner van het Bestuur, terwijl het VO in de huidige samenstelling pas ruim een jaar functioneel is. Dat tekent de professionaliteit en het enthousiasme van de huidige leden van het VO. De dialoog tussen het Bestuur en het VO wordt door een ieder als open en transparant ervaren. De insteek van het Bestuur is om dit in 2015 te continueren.

Het VO snijdt terecht het grote belang van zorgplicht voor SNPS aan. Zoals al in dit jaarverslag genoemd, staat de impact van een langdurige lage rente voor beschikbare premieregelingen in 2015 hoog op de bestuursagenda. Waar nodig én mogelijk zal het Bestuur hier gerichte actie op nemen. De implementatie van de Wet pensioencommunicatie (Pensioen 1-2-3) in de loop van 2015 alsook de verdere ontwikkeling van de eigen communicatiestrategie leiden tot verdere doorontwikkeling van de communicatie richting deelnemers van SNPS. Zoals het VO terecht opmerkt is klantgerichte communicatie, waarbij het belang van deelnemer centraal staat, een cruciaal onderdeel van de zorgplicht.

Verder is het Bestuur voornemens om in 2015 nadere studie te verrichten naar de diverse aspecten van zorgplicht bij pensioenfondsen in het algemeen en bij beschikbare premieregelingen in het bijzonder. Inzicht in de verschillende zorgplichten voor SNPS is van belang om de grenzen ten aanzien van die zorgplichten te kunnen bepalen. Grenzen die overigens per definitie nooit volledig vaststaan, maar op basis van veranderende maatschappelijke opvattingen - tot uiting komend in nieuwe of gewijzigde wetgeving alsmede jurisprudentie - constant aan verandering onderhevig zijn. Het Bestuur gaat in 2015 graag het debat met het VO over de verdere invulling van zorgplichten aan.

Het Bestuur heeft tot slot nota genomen van de opvatting van het VO dat de transparantie van met name transactiekosten nog ontoereikend is. Het Bestuur wil benadrukken dat het alles doet wat in zijn mogelijkheden ligt, om de transparantie ten aanzien van transactiekosten te vergroten. SNPS is daarbij echter in grote mate afhankelijk van de informatieverstrekking van externe vermogensbeheerders. De Nederlandse pensioensector is wereldwijd één van de voortrekkers als het gaat om kostentransparantie. Blijvende gezamenlijke druk op, met name buitenlandse, vermogensbeheerders is de komende jaren nodig om de gewenste helderheid ten aanzien van transactiekosten te verkrijgen.

5) Overig

Klachten en geschillen

Het Bestuur heeft conform artikel 27 van de statuten een klachtenprocedure vastgesteld, die ten behoeve van de deelnemers ook op de website van SNPS wordt gepubliceerd. In het verslagjaar zijn er relatief weinig klachten geweest, die allemaal door SAPB, waar nodig in overleg met SPN, afgehandeld konden worden. Een en ander heeft niet geleid tot materiële aanpassingen in regelingen of processen. Het Bestuur heeft in het verslagjaar geen klachten in behandeling genomen.

Toezicht door DNB en AFM

Overeenkomstig artikel 96 Pensioenwet wordt vermeld dat De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) in 2014 geen corrigerende maatregelen hebben getroffen.

Ombudsman Pensioenen

In 2014 heeft de Ombudsman Pensioenen geen klachten van belanghebbenden bij het pensioenfonds in behandeling genomen.

Het Bestuur

Rijswijk, 12 mei 2015

JAARREKENING

1 BALANS PER 31 DECEMBER 2014 EN 2013

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

		2014	2013
ACTIVA			
Beleggingen voor risico deelnemers	(1)	18.193	816
Beleggingen voor risico werkgever (startkapitaal)	(2)	0	756
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(3)	313	0
Vorderingen en overlopende activa	(4)	55	515
Overige activa	(5)	4.732	1.361
		<u>23.293</u>	<u>3.448</u>
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(6)	315	250
Technische voorzieningen	(7)	313	0
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	(8)	20.151	1.174
Voorziening toekomstige uitvoeringskosten	(9)	1.600	800
Schuld aan de werkgever (startkapitaal)	(10)	0	756
Overige schulden en overlopende passiva	(11)	914	468
		<u>23.293</u>	<u>3.448</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2014 EN DE PERIODE 29 APRIL 2013 T/M 31 DECEMBER 2013

(x € 1.000)

		2014	2013
BATEN			
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	(12)	11.431	2.925
Beleggingsresultaten risico deelnemers	(13)	1.027	1
Overige baten	(14)	101	6
		<u>12.559</u>	<u>2.932</u>
LASTEN			
Pensioenuitvoeringskosten voor rekening pensioenfonds	(15)	1.231	605
Mutatie technische voorzieningen	(16)	313	0
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(17)	18.977	1.174
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(18)	-313	0
Mutatie overige voorzieningen	(19)	800	800
Saldo overdrachten van rechten risico deelnemers	(20)	-9.339	0
Herverzekeringen	(21)	725	97
Overige lasten	(22)	100	6
		<u>12.494</u>	<u>2.682</u>
Saldo van baten en lasten		<u>65</u>	<u>250</u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Mutatie algemene reserve		<u>65</u>	<u>250</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

3 KASSTROOMOVERZICHT OVER 2014 EN DE PERIODE 29 APRIL 2013 T/M 31 DECEMBER 2013

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2014	2013
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen van werkgevers en werknemers	11.889	2.408
Ontvangen waardeoverdrachten risico deelnemers	9.341	0
Herverzekeringen	-220	0
Betaalde waardeoverdrachten risico deelnemers	-2	0
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.288	-232
Diverse baten en lasten	1	0
Terugbetaling / ontvangen startkapitaal (10)	-859	750
	18.862	2.926
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	208	0
Aankopen beleggingen voor risico deelnemers (1)	-16.558	-815
Overige mutaties inzake beleggingen	23	0
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-23	0
Verkopen / aankopen beleggingen voor risico werkgever (startkapitaal) (2)	859	-750
	-15.491	-1.565
Mutatie liquide middelen	3.371	1.361
Samenstelling geldmiddelen		
	2014	2013
Liquide middelen per 1 januari / 29 april	1.361	0
Mutatie liquide middelen	3.371	1.361
Liquide middelen per 31 december (5)	4.732	1.361

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Het doel van Shell Nederland Pensioenfonds Stichting, statutair gevestigd te Den Haag (hierna 'SNPS' of 'het pensioenfonds'), is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. De pensioenregeling die door SNPS wordt uitgevoerd is een reguliere beschikbare premieregeling (zuivere premieovereenkomst). Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële Bedrijfstechnische Nota.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het Bestuur heeft op 12 mei 2015 de jaarrekening vastgesteld.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-12-2014	31-12-2013
Koersen vreemde valuta ten opzichte van de euro:		
Amerikaanse Dollar	1,21	1,38
Britse Pond	0,78	0,83

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

Beleggingen voor risico deelnemers en beleggingen voor risico werkgever

Beleggingen voor rekening en risico deelnemers zijn middelen die aangehouden worden op rekeningen ten behoeve van deelnemers die zelf het beleggingsrisico dragen in het kader van de beschikbare premieregeling.

Beleggingen voor risico werkgever zijn middelen die aangehouden zijn vanuit het ontvangen bedrag van de werkgever om bij de start van het pensioenfonds te kunnen voldoen aan de minimale inleg in institutionele beleggingsfondsen. Hetzelfde bedrag is als schuld aan de werkgever opgenomen op de balans.

Beleggingen voor risico deelnemers en de beleggingen die voor rekening van de werkgever worden aangehouden worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Voor de pro-rata verdeling van de beleggingen naar beleggingscategorieën (vastgoedbeleggingen, aandelen, vastrentende waarden en overige beleggingen) per ultimo boekjaar wordt gebruik gemaakt van factsheets van de beleggingsfondsen.

Reële waarde

Via drie Life Cycle portefeuilles wordt belegd in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen, waarbij deze beleggingsfondsen beleggen in aandelen, vastgoed, vastrentende waarden, overige beleggingen en (voor zover van toepassing) derivaten.

Niet aan een beurs genoteerde beleggingsfondsen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde die is bepaald op basis van de door de vermogensbeheerder van het beleggingsfonds meest recente afgegeven intrinsieke waarde. Daar waar er sprake is van intrinsieke waarde wordt de waardering van de onderliggende activa en passiva getoetst op de wijze van waardering.

Securities lending

Het pensioenfonds participeert niet direct in securities lending. In de onderliggende beleggingsinstellingen kan wel sprake zijn van securities lending. In de jaarrekening zijn geen securities lending verwerkt.

Derivaten

Het pensioenfonds maakt geen gebruik van derivaten, zoals bijvoorbeeld voor afdekking van valutarisico's. In de onderliggende beleggingsinstellingen kunnen wel derivaten worden gebruikt.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als kapitaalcontracten worden gewaardeerd voor de waarde van het verzekerde risico op basis van de grondslagen van het contract.

Voor de IBNR-voorziening (IBNR staat voor Incurred But Not Reported) is een vordering op de herverzekeraar opgenomen gelijk aan de waardering van de IBNR-voorziening.

Voor de technische voorzieningen voor levenslang partnerpensioen is een vordering op de herverzekeraar opgenomen gelijk aan de waardering van de technische voorziening voor de levenslang partnerpensioen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve

De algemene reserve bestaat uit het verschil tussen de activa van het pensioenfonds enerzijds en de hiervoor bedoelde technische voorzieningen en overige passiva anderzijds. Het saldo van baten en lasten zal toegevoegd of onttrokken worden aan de algemene reserve.

Het minimaal vereist eigen vermogen bij de voorziening voor risico (gewezen) deelnemers wordt vastgesteld met inachtneming van het bepaalde bij en krachtens de Pensioenwet. Volgens het bepaalde is het minimaal vereist eigen vermogen bij de voorziening voor risico (gewezen) deelnemers gelijk aan 25% van de jaarlijkse beheerslasten.

Technische voorzieningen

Overige technische voorzieningen

De Overige technische voorzieningen bestaan uit de IBNR-voorziening en de Voorziening levenslang partnerpensioen.

IBNR-voorziening

Onder de technische voorzieningen is de IBNR-voorziening opgenomen. Deze technische voorziening is bedoeld om de schade die in de toekomst ontstaat door voor de balansdatum ingegane arbeidsongeschiktheid te kunnen financieren, ook indien de uitvoeringsovereenkomst met de toetredende onderneming is beëindigd. De IBNR-voorziening is gelijk aan de som van de herverzekeringspremie voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid over het huidige en het voorgaande boekjaar en de herverzekeringspremie voor arbeidsongeschiktheidspensioen over het huidige en het voorgaande boekjaar. Voor de IBNR-voorziening is voor hetzelfde bedrag een vordering op de herverzekeraar opgenomen op de debetzijde van de balans.

Voorziening levenslang partnerpensioen

De Voorziening voor levenslang partnerpensioen is bedoeld om schade die in de toekomst ontstaat door overlijden van een gewezen deelnemer, vóór datum van pensionering, de partner van een levenslang pensioen te voorzien. Dit schaderisico is volledig herverzekerd waarvoor hetzelfde bedrag aan vordering op de herverzekeraar is opgenomen.

De Voorziening levenslang partnerpensioen wordt vastgesteld met inachtneming van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Rekenrente: De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- Onvoorwaardelijke indexatie: De onvoorwaardelijke indexaties zijn in de voorziening voor herverzekerde pensioenverplichtingen opgenomen.
- Overlevingstafels:
  - voor mannen: de AG Prognosetafel mannen 2014, waarbij de sterftekansen met de in de onderstaande tabel opgenomen factoren worden vermenigvuldigd (gebaseerd op populatie Shell);
  - voor vrouwen: de AG Prognosetafel vrouwen 2014, waarbij de sterftekansen met de in de onderstaande tabel opgenomen factoren worden vermenigvuldigd (gebaseerd op populatie Shell).

Leeftijdscategorie	Vermenigvuldigingsfactor voor sterftekansen mannen	Vermenigvuldigingsfactor voor sterftekansen vrouwen
25-54	50%	70%
55-64	55%	70%
65-74	60%	80%
75-84	70%	85%
≥ 85	80% op leeftijd 85 oplopend met 2% per jaar tot het maximum van 100% is bereikt	85% op leeftijd 85 oplopend met 2% per jaar tot het maximum van 100% is bereikt

- Geboortedata: Verondersteld is dat alle deelnemers zijn geboren op de eerste dag van de maand volgend op hun geboortemaand.
- Reactiveringskansen: Er wordt geen rekening gehouden met reactiveringskansen.
- Administratiekosten: De voorziening pensioenverplichtingen wordt met 2 procent verhoogd voor administratiekosten.

Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen voor risico deelnemers.

De voorziening voor risico deelnemers is gelijk aan de som van de pensioenkapitalen van deelnemers en gewezen deelnemers.

De pensioenregeling wordt gekarakteriseerd als een beschikbare premieregeling (premieovereenkomst). Dit betekent dat op de pensioensaldi op de pensioenbeleggingsrekeningen van de (gewezen) deelnemers geen indexaties worden verleend.

Voorziening toekomstige uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten worden door het pensioenfonds doorbelast aan de werkgever. De voorziening voor de toekomstige uitvoeringskosten heeft betrekking op de contante waarde van de geschatte uitvoeringskosten voor afwikkeling van alle verplichtingen van het pensioenfonds bij beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever. Deze voorziening wordt bepaald op basis van de op dat moment te verwachten toekomstige uitvoeringskosten, inclusief verhogingen in verband met looninflatie. De voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten is (vooralsnog) gesteld op een vast bedrag van € 2,5 miljoen vermeerderd met een bedrag van € 700,00 per deelnemer.

Verwacht wordt dat de voorziening aan het eind van de 5-jaarsperiode € 4 miljoen bedraagt. De werkgever stelt zich in de uitvoeringsovereenkomst garant voor dit bedrag. De voorziening hoeft dan ook pas op dat moment volledig opgebouwd te zijn. De voorziening wordt in een periode van 5 jaar gelijkmatig opgebouwd waarbij elk jaar € 800 duizend wordt bijgedragen door de werkgever.

Schuld aan de werkgever (startkapitaal)

De waardering van de schuld aan werkgever wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze schuld aangehouden beleggingen voor risico werkgever.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen van (werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan hen in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

De feitelijke premie bestaat in enig boekjaar uit:

- a) Netto beschikbare premies die op de pensioenbeleggingsrekening van de deelnemer gestort worden;
- b) De aan de herverzekeraar verschuldigde risicopremies voor dekking van risico's van overlijden in actieve dienst en arbeidsongeschiktheid;
- c) Een opslag voor de (lopende) administratie- en uitvoeringskosten;
- d) Een door het pensioenfonds vast te stellen opslag voor het vormen en in stand houden van de voorziening voor uitvoeringskosten en de reserve minimaal vereist eigen vermogen;

De kostendekkende premie is gelijk aan de hiervoor beschreven feitelijke premie.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de Staat van Baten en Lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingskosten.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuroopbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kosten van vermogensbeheer ten laste van het pensioenfonds en kosten van vermogensbeheer ten laste van de deelnemers.

De kosten van vermogensbeheer ten laste van het pensioenfonds worden vanuit een opslag in de pensioenpremie door de werkgever gefinancierd. De kosten van vermogensbeheer ten laste van het pensioenfonds bestaan uit de betaalde vergoedingen aan Syntus Achmea Vermogensbeheer B.V (SAVB). in het kader van de uitbestedingsovereenkomst en de vaste vergoeding van de custodian. De kosten van vermogensbeheer ten laste van het pensioenfonds zijn in de jaarrekening opgenomen als onderdeel van de pensioenuitvoeringskosten ten laste van het pensioenfonds.

De kosten van vermogensbeheer ten laste van de deelnemers bestaan uit de kosten die binnen de Life Cycle portefeuilles worden verrekend. Deze kosten bestaan uit betaalde transactiekosten en beheervergoedingen (management fees), zoals in rekening gebracht door de managers van de onderliggende institutionele beleggingsfondsen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten (in- en uitstapvergoedingen voor rekening van de deelnemers) bij aanschaf of verkoop van onderliggende beleggingsfondsen binnen een Life Cycle portefeuille en transactiekosten (bewaarloon en settlementkosten) binnen de onderliggende institutionele beleggingsfondsen. In- en uitstapvergoedingen zijn daarmee onderdeel van de aan- en verkoopprijs van aandelen in de onderliggende institutionele beleggingsfondsen.

Pensioenuitvoeringskosten ten laste van het pensioenfonds

De pensioenuitvoeringskosten ten laste van het pensioenfonds zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De pensioenuitvoeringskosten ten laste van het pensioenfonds zijn onderverdeeld naar kosten van pensioenbeheer en kosten van vermogensbeheer. Deze kosten worden door de werkgever (indirect) gefinancierd vanuit een opslag binnen de werkgeverspremie.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Premies herverzekering

De risico's van overlijden in actieve dienst en premievrijstelling van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid zijn volledig herverzekerd bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ("Centraal Beheer Achmea"). Het risico van arbeidsongeschiktheid gedurende actieve dienst is volledig herverzekerd bij Achmea Schadeverzekeringen N.V. ("Zilveren Kruis Achmea").

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld overeenkomstig de directe methode. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS

Alle bedragen in de toelichting zijn x € 1.000 tenzij anders vermeld.

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico deelnemers

De pensioenregeling van SNPS omvat drie Life Cycle profielen: Defensief, Neutraal en Offensief. Binnen de Life Cycle profielen Defensief en Offensief kunnen deelnemers - indien voldaan wordt aan een aantal voorwaarden - hun beleggingsprofiel nog iets defensiever respectievelijk offensiever inrichten (het zogenaamde "Age styling"). Als een deelnemer geen beleggingskeuze heeft gemaakt, worden de netto beschikbare premies (zijnde de gestorte premies exclusief de opslagen voor risicopremies en kosten) belegd conform het Life Cycle profiel Neutraal. De drie Life Cycle profielen worden in de praktijk door middel van drie 'administratieve' Life Cycle portefeuilles uitgevoerd, waarbij binnen de Life Cycle portefeuilles geïnvesteerd wordt in onderliggende institutionele beleggingsfondsen.

Life Cycle portefeuilles 1 en 2 beleggen in vastrentende waarden, Life Cycle portefeuille 3 belegt voornamelijk in zakelijke waarden. In Life Cycle profiel Offensief wordt derhalve relatief het meest belegd in Life Cycle portefeuille 3, in Life Cycle profiel Defensief wordt relatief het minst belegd in Life Cycle portefeuille 3. Verder geldt voor alle Life Cycle profielen dat naarmate de pensioendatum nadert het gewicht in Life Cycle portefeuille 3 wordt afgebouwd.

Beleggingen en kosten van vermogensbeheer kunnen naar de volgende niveaus worden onderverdeeld:

Niveau 1: Het niveau van het pensioenfonds SNPS;

Niveau 2: Het niveau van de drie Life Cycle portefeuilles die onderdeel zijn van de Beleggingen voor risico deelnemers.

Niveau 3: Het niveau van de onderliggende institutionele beleggingsfondsen binnen de drie Life Cycle portefeuilles.

Niveau 4: Het niveau van de beleggingen binnen de onderliggende institutionele beleggingsfondsen van niveau 3.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van het verloop van de beleggingen in de Life Cycle portefeuilles.

Life Cycle portefeuille verloopoverzicht

	Life Cycle portefeuille 1	Life Cycle portefeuille 2	Life Cycle portefeuille 3	Totaal
Stand per 1 januari 2014	237	11	568	816
Aankopen	4.490	1.122	10.946	16.558
Verkopen	-143	-6	-59	-208
Overige mutaties (kosten)	-4	-1	-18	-23
Waardemutaties	448	83	519	1.050
Stand per 31 december 2014	5.028	1.209	11.956	18.193

De overige mutaties hebben betrekking op de kosten van vermogensbeheer welke uit de waardemutaties zijn gesplitst.

	Life Cycle portefeuille 1	Life Cycle portefeuille 2	Life Cycle portefeuille 3	Totaal
Stand per 1 januari 2013	0	0	0	0
Aankopen	240	11	564	815
Verkopen	0	0	0	0
Overige mutaties (kosten)	0	0	-1	-1
Waardemutaties	-3	0	5	2
Stand per 31 december 2013	237	11	568	816

Hieronder wordt per jaareinde het belegd vermogen in de Life Cycle portefeuilles verder toegelicht naar beleggingscategorieën (o.b.v. look through). De look through naar asset class per einde van het jaar 2014 is gebaseerd op de beleggingen van de institutionele beleggingsfondsen, waarin binnen de drie Life Cycle portefeuilles wordt belegd (niveau 4).

Verdeling Life Cycle portefeuille naar onderliggende waarden per 31 december 2014

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Life Cycle portefeuille 1	0	0	4.805	223	0	5.028
Life Cycle portefeuille 2	0	0	1.167	42	0	1.209
Life Cycle portefeuille 3	738	7.105	3.562	0	551	11.956
Totaal	738	7.105	9.534	265	551	18.193

Verdeling Life Cycle Portefeuille naar onderliggende waarden per 31 december 2013

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Life Cycle portefeuille 1	0	0	237	0	0	237
Life Cycle portefeuille 2	0	0	11	0	0	11
Life Cycle portefeuille 3	27	340	173	0	28	568
Totaal	27	340	421	0	28	816

In onderstaande tabellen is de samenstelling van het belegd vermogen binnen Life Cycle portefeuilles 1, 2 en 3 per 31 december van het boekjaar weergegeven, gesplitst naar de onderliggende institutionele beleggingsfondsen (niveau 3).

Life Cycle Portefeuille 1 naar onderliggende institutionele beleggingsfondsen

Categorie/Fonds	Marktwaaarde 31-12-2014	Marktwaaarde 31-12-2013
Staatsobligaties:		
BlackRock Euro Government Bond Index Fund	1.883	94
Staatsobligaties - Lange Duratie:		
Robeco Institutional Liability Driven Euro Core Government Bond Fund 40yr	1.176	51
Staatsobligaties Niet –Euro:		
BlackRock World Ex Euro Government Bond Index Fund	374	19
Niet-Staatsobligaties Euro:		
BlackRock Euro Corporate Bond Index Fund	734	36
Niet-Staatsobligaties Niet-Euro:		
BlackRock Intermediate Credit Bond Index Fund "B"	375	14
Indexleningen:		
BlackRock Euro Government Inflation-linked Bond Fund	486	23
Totaal	5.028	237

Life Cycle Portefeuille 2 naar onderliggende institutionele beleggingsfondsen

Categorie/Fonds	Marktwaaarde 31-12-2014	Marktwaaarde 31-12-2013
Staatsobligaties:		
BlackRock Euro Government Bond Index Fund	816	8
Staatsobligaties - Lange Duratie:		
Robeco Institutional Liability Driven Euro Core Government Bond Fund 40yr	221	1
Niet-Staatsobligaties Euro:		
BlackRock Euro Corporate Bond Index Fund	120	1
Indexleningen:		
BlackRock Euro Government Inflation-linked Bond Fund	52	1
Totaal	1.209	11

Life Cycle Portefeuille 3 naar onderliggende institutionele beleggingsfondsen

Categorie/Fonds	Marktwaaarde 31-12-2014	Marktwaaarde 31-12-2013
Aandelen Wereld:		
BlackRock Developed World Index Sub-Fund	2.431	115
Robeco Institutional Conservative Equity Fund	2.486	114
Aandelen Opkomende Markten:		
Robeco Institutional Emerging Markets Quant Fund	2.344	111
Grondstoffen:		
BlackRock Commodity Total Return Fund	497	28
Vastgoed:		
BlackRock Developed Real Estate Index Sub-Fund	628	27
Vastrentende waarden - High Yield:		
Robeco High Yield Fund	1.794	86
Vastrentende waarden - Opkomende Markten:		
Pictet Global Emerging Debt	1.776	86
Totaal	11.956	568

Reële waarde

Schattingen en veronderstellingen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en passiva op balansdatum benadert de reële waarde.

Via drie Life Cycle portefeuilles wordt belegd in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen, waarbij deze beleggingsfondsen beleggen in aandelen, vastgoed, vastrentende waarden, overige beleggingen en (voor zover van toepassing) derivaten. Niet aan een beurs genoteerde beleggingsfondsen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde die is bepaald op basis van de meest recente door het beleggingsfonds afgegeven intrinsieke waarde.

Onderscheid wordt gemaakt in de volgende waarderingsmethoden:

- Directe marktnotering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).
- Afgeleide marktnotering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data dan wel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet-actieve markt met een niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).
- Waarderingsmodellen en -technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Op basis van deze indeling kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Markt noteringen direct	Markt noteringen afgeleid	Waarderings- modellen en technieken	Totaal
Per 31 december 2014				
Vastgoedbeleggingen	0	0	738	738
Aandelen	0	7.105	0	7.105
Vastrentende waarden	0	9.534	0	9.534
Derivaten	0	265	0	265
Overige beleggingen	0	551	0	551
Totaal	0	17.455	738	18.193
Per 31 december 2013				
Vastgoedbeleggingen	0	0	27	27
Aandelen	0	340	0	340
Vastrentende waarden	0	421	0	421
Overige beleggingen	0	28	0	28
Totaal	0	789	27	816

*) De vergelijkende cijfers 2013 bij de vastgoedbeleggingen zijn aangepast van 'Marktnoteringen afgeleid' naar de 'Waarderingsmodellen en technieken'.

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen bestaan volledig uit beleggingen in indirect vastgoed via participaties in vastgoedmaatschappijen in de wereldwijde markt.

Aandelen

De beleggingen in aandelen bestaan volledig uit beleggingen in niet-beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden bestaan volledig uit beleggingen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die beleggen in vastrentende waarden.

Derivaten

De derivaten bestaan volledig uit derivaten die binnen de beleggingen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen zijn toegepast voor de (tijdelijke) afdekking van valuta- en of interestrisico's.

Overige beleggingen

De overige beleggingen bestaan volledig uit beleggingen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen in commodities (grondstoffen, edele metalen).

2. Beleggingen voor risico werkgever (startkapitaal)

Onder de beleggingen voor risico werkgever is het startkapitaal van de werkgever opgenomen. Dit bedrag is van de werkgever ontvangen om bij aanvang van SNPS te kunnen voldoen aan de minimale inleg in institutionele beleggingsfondsen. Hetzelfde bedrag is als schuld aan de werkgever opgenomen op de balans. In het laatste kwartaal van 2014 is dit bedrag aan de werkgever geretourneerd.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van het verloop van de beleggingen in de Life Cycle portefeuilles in relatie tot het terugbetalen van de schuld aan werkgever.

Life Cycle portefeuille verloopoverzicht 2014

	Life Cycle portefeuille 1	Life Cycle portefeuille 2	Life Cycle portefeuille 3	Totaal
Saldo per 1 januari 2014	206	222	328	756
Aankopen	0	0	0	0
Verkopen	-241	-254	-364	-859
Overige mutaties (kosten)	-1	0	2	1
Waardemutaties	36	32	34	102
Saldo per 31 december 2014	0	0	0	0

Life Cycle portefeuille verloopoverzicht 2013

	Life Cycle portefeuille 1	Life Cycle portefeuille 2	Life Cycle portefeuille 3	Totaal
Saldo per 1 januari 2013	0	0	0	0
Aankopen	211	223	316	750
Verkopen	0	0	0	0
Overige mutaties (kosten)	-1	0	-1	-2
Waardemutaties	-4	-1	13	8
Saldo per 31 december 2013	206	222	328	756

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	2014	2013
Specificatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
IBNR	307	0
Levenslang partnerpensioen	6	0
Totaal	313	0
Verloopoverzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	0	0
Mutatie IBNR	307	0
Mutatie levenslang partner pensioen	6	0
Stand per 31 december	313	0

De risico's van overlijden in actieve dienst en premievrijstelling van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid zijn volledig verzekerd bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ("Centraal Beheer Achmea"). Het risico van arbeidsongeschiktheid gedurende actieve dienst is volledig verzekerd bij Achmea Schadeverzekeringen N.V. ("Zilveren Kruis Achmea"). De risico's voor de IBNR-voorziening en het levenslang partnerpensioen zijn verzekerd bij Centraal Beheer Achmea en Zilveren Kruis Achmea. De Achmea groep heeft credit rating A met een 'negative outlook' (Standard & Poor's).

	31-12-2014	31-12-2013
4. Vorderingen en overlopende activa		
Vordering werkgever inzake premieopslag	50	515
Nog te ontvangen periodieke premie	5	0
	55	515

De vordering werkgever inzake premieopslag heeft betrekking op het nog van de werkgever te ontvangen bedrag uit hoofde van te verrekenen premieopslagen ter dekking van de pensioenuitvoeringskosten.

5. Overige activa

Liquide middelen pensioenfondsen	2.774	1.003
Liquide middelen deelnemers	1.958	358
Totaal	4.732	1.361

Onder de liquide middelen pensioenfondsen zijn opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op de bankrekening aangehouden bij ABN AMRO Bank N.V., die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn en niet het karakter van beleggingen hebben.

Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen.

De liquide middelen deelnemers kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Ontvangen premies december	960	358
Ontvangen inkomende waardeoverdrachten	998	0
	<u>1.958</u>	<u>358</u>

De liquide middelen deelnemers zijn in januari 2015 (resp. 2014) belegd voor rekening en risico van de deelnemers. De liquide middelen voor deelnemers zijn niet vrij uitkeerbaar door het pensioenfonds.

PASSIVA

6. Stichtingskapitaal en reserves

	Algemene reserve
Stand per 1 januari 2014	250
Uit bestemming saldo van baten en lasten	65
Stand per 31 december 2014	315
	Algemene reserve
Stand per 1 april 2013	0
Uit bestemming saldo van baten en lasten	250
Stand per 31 december 2013	250

Het positieve saldo van baten en lasten wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

	31-12-2014	31-12-2013
Solvabiliteit		
Aanwezig vermogen	315	250
Minimaal vereist eigen vermogen	308	250

Het minimaal vereist eigen vermogen bij de voorziening voor risico (gewezen) deelnemers wordt vastgesteld met inachtneming van het bepaalde bij en krachtens de Pensioenwet. Volgens het bepaalde is het minimaal vereist eigen vermogen bij de technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers gelijk aan 25% van de jaarlijkse beheerslasten € 1.231 duizend zijnde € 308 duizend (2013: gesteld op € 250 duizend). Gegeven het karakter van de regeling (zuivere premieovereenkomst) wordt een vereist eigen vermogen niet bepaald.

7. Technische voorzieningen

Specificatie overige technische voorzieningen

IBNR-voorziening	307	0
Levenslang partnerpensioen	6	0
	313	0

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	2014	2013
Stand per 1 januari	0	0
Mutatie IBNR-voorziening	307	0
Mutatie levenslang partnerpensioen voorziening	6	0
Stand per 31 december	313	0

	2014	2013
8. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers		
Stand per 1 januari	1.174	0
Premiestortingen	8.611	1.173
Inkomende waardeoverdrachten	9.341	0
Uitgaande waardeoverdrachten	-2	0
Beleggingsresultaat	1.027	1
Stand per 31 december	<u>20.151</u>	<u>1.174</u>

De pensioenregeling van SNPS is een individueel beschikbare premieregeling, de premie wordt hierbij bepaald aan de hand van een leeftijdsafhankelijke staffel. In deze regeling bouwen de deelnemers een eigen pensioenkapitaal op door maandelijkse premiestortingen die voor eigen rekening en risico worden belegd. De deelnemers kunnen hierbij kiezen uit drie Life Cycle profielen: Defensief, Neutraal en Offensief.

Uiteindelijk wordt het kapitaal door de deelnemers op de door hen gekozen pensioendatum aangewend om een pensioenuitkering te kopen bij een externe verzekeraar. De hoogte van de voorziening voor risico deelnemers wordt bepaald door de hoogte van de beleggingen voor risico deelnemers € 18.193 duizend (2013: € 816 duizend) en de ontvangen liquide middelen (premies en inkomende waardeoverdrachten) deelnemers ad € 1.958 duizend (2013: € 358 duizend) die ultimo 2014 nog niet zijn belegd.

9. Voorziening toekomstige uitvoeringskosten

Stand per 1 januari	800	0
Dotatie	800	800
Stand per 31 december	<u>1.600</u>	<u>800</u>

10. Schuld aan de werkgever (startkapitaal)

Stand per 1 januari	756	0
Inleg startkapitaal	0	750
Beleggingsresultaat startkapitaal	100	6
Terugstorting startkapitaal	-856	0
Stand per 31 december	<u>0</u>	<u>756</u>

De schuld aan werkgever (startkapitaal) is gelijk aan de beleggingen voor risico werkgever. Onder de beleggingen voor risico werkgever is het startkapitaal van de werkgever opgenomen. Dit bedrag is van de werkgever ontvangen om bij start van SNPS te kunnen voldoen aan de minimale inleg in institutionele beleggingsfondsen.

In het laatste kwartaal van 2014 zijn, na afstemming met de werkgever, de beleggingen liquide gemaakt en het liquide gemaakte bedrag inclusief beleggingsresultaat terugbetaald aan de werkgever.

	31-12-2014	31-12-2013
11. Overige schulden en overlopende passiva		
Vooruit ontvangen premies	0	2
Schuld aan herverzekeraar	602	97
Te betalen kosten	312	369
Totaal	914	468

De schuld aan de herverzekeraar ultimo boekjaar 2014 heeft betrekking op de nog te betalen premies over 2014, de facturen hiervan zijn pas eind 2014 en begin 2015 ontvangen. Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Het Bestuur van SNPS is verantwoordelijk voor de beheersing van de risico's. Hiertoe heeft het Bestuur een Control Framework ingericht, met als uitgangspunt om een beheersingskader te hebben dat passend is bij het profiel van SNPS en dat de risico's die SNPS loopt reflecteert. Het raamwerk helpt het Bestuur om vanuit de lange termijn doelstellingen van het pensioenfonds en met inachtneming van de interne en externe omgeving, risico's structureel in kaart te brengen en daarop een beheersingskader in te richten, zodat doelstellingen gerealiseerd kunnen worden.

i) Financiële risico's van toepassing op de deelnemers

De premies worden binnen SNPS individueel voor rekening en risico van de (gewezen) deelnemer belegd, waarbij een aantal financiële risico's, zoals markt- en renterisico, wordt gelopen door de deelnemer.

Het Bestuur van SNPS stelt het strategisch beleggingsbeleid vast (de samenstelling - de 'wegingen') van de Life Cycle profielen en daarmee de verdeling over de administratieve Life Cycle portefeuilles en over de verschillende asset categorieën (de onderliggende beleggingsinstellingen waarin daadwerkelijk wordt belegd). Het Bestuur heeft hierbij door middel van de aangeboden beleggingsmogelijkheden grenzen gesteld aan de door deelnemers te maken beleggingskeuzes en bijbehorende risico's. SNPS beoordeelt periodiek de samenstelling van de Life Cycle profielen en Life Cycle portefeuilles (doelwegingen en de verscheidene asset categorieën die worden gebruikt), en kan deze van tijd tot tijd aanpassen. Deelnemers zullen daarover worden geïnformeerd gebruik makend van de communicatiemiddelen die het pensioenfonds tot haar beschikking heeft, bv de website, het deelnemersportaal of een apart schrijven per post of e-mail.

Het beleid is dat naarmate de pensioendatum nadert het verwachte pensioeninkomen steeds minder mag fluctueren (er wordt dan gaandeweg meer gealloceerd aan vastrentende waarden, en ook wordt gestuurd op duratie van deze vastrentende waarden). Dit uitgangspunt is vertaald in de drie Life Cycle profielen: Neutraal, Defensief en Offensief. Als een deelnemer geen beleggingskeuzes heeft gemaakt, worden de netto beschikbare premies belegd conform het Life Cycle profiel Neutraal. Maandelijks kan de deelnemer opnieuw een keuze maken tussen de drie Life Cycle profielen. Hiertoe dient de deelnemer met behulp van een vragenlijst zijn risicoprofiel te bepalen. De deelnemer beslist vervolgens zelf of wordt belegd in het bij het ingevulde risicoprofiel behorende Life Cycle profiel of dat wordt belegd in één van de andere door SNPS vastgestelde Life Cycle profielen.

Marktrisico

Het marktrisico is voor rekening van de deelnemers en niet voor het pensioenfonds. Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen.

Tenminste één keer in de drie jaar wordt een ALM-studie uitgevoerd waarbij de Life Cycle portefeuilles en profielen worden getoetst en extern advies wordt ingewonnen. In deze ALM-studie wordt ook gekeken naar de gewenste mate van diversificatie van de onderliggende beleggingsinstellingen. Indien nodig wordt de inhoud van de Life Cycle portefeuilles en profielen aangepast.

De uitkomst van de ALM-studie is de Strategische Asset Allocatie (SAA) en de Beleggingsnota, waarin de gewenste mate van diversificatie, managersselectie en de implementatie- en rebalancing-regels zijn vastgesteld. Alle afwijkingen ten opzichte van deze normen dienen te worden goedgekeurd door SNPS. Monitoring vindt plaats door middel van periodieke rapportages zoals ontvangen van de fiduciair vermogensbeheerder. De waarde van de onderliggende beleggingsinstellingen zullen fluctueren, bijvoorbeeld als gevolg van ontwikkelingen op de (financiële) markten.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarde van de (portefeuille) vastrentende waarden verandert als gevolg van veranderingen in de rentestanden. De rente speelt ook een zeer belangrijke rol op het moment dat deelnemers met pensioen gaan, omdat de rente op het pensioenmoment sterk bepalend is voor het pensioen dat ingekocht kan worden. Dit wordt ook wel het conversierisico genoemd.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2014	31-12-2013
Resterende looptijd < 1 jaar	0	17
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	3.088	133
Resterende looptijd > 5 jaar	6.446	271
	<u>9.534</u>	<u>421</u>

De duratie is een maatstaf voor de rentegevoeligheid van vastrentende waarden en wordt met name bepaald door vier factoren: de looptijd, aflossing, couponbetaling en renteniveaus. Er wordt gestreefd naar een rentegevoeligheid (duratie) van de Life Cycle portefeuilles 1 en 2 van 11 jaar (met een bandbreedte van 9 tot 13,5 jaar). Door ontwikkelingen op de financiële markten kan de actuele duratie afwijken van de streefduratie.

Per 31 december 2014 bedroeg de duratie van Life Cycle portefeuille 1 afgerond 10,7 jaar (2013: 11,3 jaar) en de duratie van Life Cycle portefeuille 2 per die datum afgerond 11,0 jaar (2013: 10,0 jaar).

Naarmate een deelnemer ouder wordt, neemt de gevoeligheid van de beleggingen voor een stijging of daling van de rente toe. Uitgaande van een deelnemer ouder dan 50 die geen Age Styling toepast, wordt, naarmate de deelnemer ouder wordt, minder belegd in aandelen. Omdat de inkoop van de pensioenuitkering ook gevoelig is voor dezelfde renteontwikkeling leidt dit tot minder grote schommelingen in het verwachte inkomen voor later.

In onderstaande tabel is een gevoeligheidsanalyse opgenomen (naar de stand ultimo boekjaar), waarin de gevolgen van een stijging of daling van de rente met 1% is weergegeven:

Categorie	Variabiliteit	Effect op beleggingen risico deelnemers	
		2014	2013
Vastrentende waarden (LCP 1 en 2)	rente stijgt 1%-punt	-670 (-11%)	-28 (-11%)
Vastrentende waarden (LCP 1 en 2)	rente daalt 1%-punt	670 (+11%)	28 (+11%)

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de vastrentende waarden binnen Life Cycle portefeuille 1 en 2 in sterke mate worden beïnvloed door een stijging of daling van de rente met 1%-punt.

Op het niveau van de Life Cycle portefeuilles wordt geen gebruik gemaakt van rentederivaten (bv. renteswaps of swaptions). In de onderliggende institutionele beleggingsfondsen waarin wordt belegd, kan wel gebruik worden gemaakt van rentederivaten.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Het prijrisico wordt gemitigeerd door de beleggingen te spreiden (diversificatie), zoals is vastgelegd in de Strategische Asset Allocatie en de Beleggingsnota.

Hieronder wordt nader inzicht gegeven in de verdeling van de beleggingen naar bedrijfstak en regio per ultimo boekjaar. Voor de verdeling wordt gebruik gemaakt van beschikbare fact sheets van de (onderliggende) beleggingsfondsen.

	31-12-2014		31-12-2013	
	In %		In %	
Specificatie aandelen naar sector:				
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	1.751	24,6	83	24,4
Nijverheid en industrie	1.469	20,6	73	21,4
Handel	1.398	19,7	74	21,8
Overige dienstverlening	2.093	29,5	88	25,9
Diversen	394	5,6	22	6,5
	7.105	100,0	340	100,0

Specificatie aandelen naar regio:

Europa	1.079	15,2	113	33,2
Noord Amerika	3.178	44,7	0	-
Asia Pacific	581	8,2	116	34,1
Australasia	225	3,2	0	-
Opkomende landen	2.042	28,7	111	32,7
	<u>7.105</u>	<u>100,0</u>	<u>340</u>	<u>100,0</u>

Valutarisico

Het valutarisico wordt bepaald door fluctuaties van vreemde valuta ten opzichte van de euro. De omvang van het valutarisico wordt bepaald door het totaalbedrag dat buiten de Euro wordt belegd. SNPS maakt geen gebruik van derivaten om vreemde valuta posities af te dekken. In de onderliggende institutionele beleggingsfondsen waarin wordt belegd, kan wel gebruik worden gemaakt van valutaderivaten.

De vreemde valutapositie ultimo boekjaar is als volgt te specificeren:

	31-12-2014	31-12-2013
Amerikaanse Dollar	5.191	85
Britse Pond	383	0
Overige vreemde valuta < 2%	981	0
	<u>6.555</u>	<u>85</u>

De waarde van de beleggingen per 31 december zijn gepresenteerd op basis van look through (doorkijk) op het niveau van de onderliggende beleggingen van de institutionele beleggingsfondsen, waarin binnen de drie Life Cycle portefeuilles wordt belegd (niveau 4).

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan marktpartijen die obligatieleningen uitgeven of banken waar deposito's worden geplaatst.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. Hieronder is een specificatie van de vastrentende waarden opgenomen verdeeld naar land/sector en vervolgens naar rating.

	31-12-2014		31-12-2013	
	In %		In %	
Specificatie vastrentende waarden naar sector:				
Nederlandse staat	733	7,6	33	7,7
Duitse staat	1.617	17,0	55	13,1
Franse staat	653	6,9	42	10,0
Italiaanse staat	613	6,4	23	5,5
Andere staten	2.841	29,8	110	26,1
Financiële instellingen	389	4,1	27	6,4
Handels- en industriële instellingen	1.628	17,1	76	18,1
Overige	1.060	11,1	55	13,1
	9.534	100,0	421	100,0

Specificatie vastrentende waarden naar regio:

Ontwikkelde markten	7.584	79,5	334	79,3
Opkomende markten	1.950	20,5	87	20,7
	<u>9.534</u>	<u>100,0</u>	<u>421</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2014		31-12-2013	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar rating:				
AAA	1.990	20,9	107	25,4
AA	1.931	20,3	74	17,6
A	624	6,5	22	5,2
BBB	2.352	24,7	93	22,1
BB	1.176	12,3	52	12,4
B	896	9,4	41	9,7
CCC	179	1,9	9	2,1
CC	3	-	0	-
Geen rating	383	4,0	23	5,5
	9.534	100,0	421	100,0

Investerings in de Shell Groep:

De onderliggende institutionele beleggingsfondsen kunnen posities hebben in effecten Royal Dutch Shell plc. SNPS is niet in staat om het beleggingsbeleid van de beleggingsinstellingen waarin wordt belegd op dit punt te beïnvloeden. Beleggingen door SNPS in effecten Royal Dutch Shell zijn wettelijk begrensd tot maximaal 10% van de totale portefeuille.

Bewaarneming van effecten en securities lending:

SNPS heeft een onafhankelijk bewaarinstelling ('custodian') benoemd en ziet er tevens op toe dat de beleggingen in de onderliggende beleggingsinstellingen 'bankruptcy remote' worden bewaard. Securities lending kan onderdeel uitmaken van het beleggingsbeleid van de onderliggende beleggingsinstellingen.

ii) Financiële risico's van toepassing op het pensioenfonds

Het pensioenfonds onderkent een aantal financiële risico's; deze risico's worden gemonitord door SPN. Periodiek worden de financiële risico's en daarvoor getroffen beheersmaatregelen gerapporteerd aan, en besproken in, het Bestuur, als onderdeel van de reguliere risico rapportage over alle geïdentificeerde risico's. Onderstaand wordt een toelichting gegeven bij een aantal van deze financiële risico's.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat SNPS op enig moment onvoldoende liquide middelen heeft om aan de lopende verplichtingen te voldoen. In de uitvoeringsovereenkomst tussen SNPS en Shell Nederland is vastgelegd dat Shell Nederland voorziet in de korte termijn liquiditeitsbehoefte van het pensioenfonds (aangezien het aantal deelnemers en dus ook het premievolume de eerste jaren beperkt zal zijn).

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. De belangrijkste partijen hierbij zijn Centraal Beheer Achmea, Zilveren Kruis Achmea. De kredietwaardigheid van de belangrijkste tegenpartijen wordt continue door SNPS gemonitord. Ook Shell Nederland is een belangrijke tegenpartij van het pensioenfonds. De werkgever stort iedere maand voor alle deelnemers in SNPS de benodigde premie, waardoor SNPS het debiteurenrisico sterk heeft beperkt.

Overlijden en arbeidsongeschiktheidsrisico

De risico's van overlijden in actieve dienst en premievrijstelling van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid zijn volledig verzekerd bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ("Centraal Beheer Achmea"). Het risico van arbeidsongeschiktheid gedurende actieve dienst is volledig verzekerd bij Achmea Schadeverzekeringen N.V. ("Zilveren Kruis Achmea").

iii) Niet-financiële risico's van toepassing op het pensioenfonds

Het pensioenfonds onderkent een aantal niet-financiële risico's; deze worden gemonitord door SPN. Periodiek worden de niet-financiële risico's en daarvoor getroffen beheersmaatregelen gerapporteerd aan, en besproken in, het Bestuur, als onderdeel van de reguliere risicorapportage over alle geïdentificeerde risico's. Onderstaand wordt een toelichting gegeven bij een aantal van deze niet-financiële risico's.

Zorgplichtrisico

SNPS draagt er zorg voor dat de beleggingen voldoen aan het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet, in het bijzonder aan de prudent person regel en aan de eisen van zorgplicht.

Daarnaast monitort het Bestuur, ondersteund door SPN, nauwgezet de communicatieprocessen en middelen richting de deelnemers. Ook worden deelnemers die qua Life Cycle profiel afwijken van het vastgestelde risicoprofiel op jaarlijkse basis geïnformeerd. Vanuit Syntus Achmea Pensioenbeheer (SAPB) ontvangt het Bestuur ieder kwartaal een zorgplichtrapportage, hetgeen onder meer inzicht geeft in het risico- en Life Cycle-profiel van de deelnemers van SNPS. SNPS beoordeelt periodiek de samenstelling van de Life Cycle profielen en Life Cycle portefeuilles (doelwegingen en de verscheidene asset categorieën die worden gebruikt), en kan deze van tijd tot tijd aanpassen.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit van de bedrijfsvoering, integriteit en kwaliteit van de externe dienstverleners onvoldoende gewaarborgd is. Vanwege het feit dat het pensioenfonds de administratieve uitvoering van de pensioenregeling en het vermogensbeheer heeft uitbesteed aan derde partijen, is het van belang om extra te letten op het uitbestedingsrisico.

Een belangrijk deel van de kritische IT systemen ligt bij derde partijen, waardoor het IT-risico in belangrijke mate een uitbestedingsrisico is. Het IT-risico is het risico dat bedrijfsprocessen, IT-infrastructuur en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd zijn, waardoor de doelstellingen van het pensioenfonds in gevaar komen. Dit risico beperkt zich niet tot de IT-infrastructuur zoals in gebruik bij SNPS, maar omvat tevens de IT-infrastructuur bij de sponsor en de service providers van SNPS.

Het pensioenfonds beschikt ten aanzien van elke externe dienstverlener over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan de wettelijke regels op het gebied van uitbesteding. Met uitvoerende organisaties zijn nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverschaffing en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement. Onder andere door middel van periodieke rapportages (waaronder ISAE 3402 type II rapportages en Service Level Agreement rapportages) van de externe uitvoeringsorganisaties wordt het Bestuur in staat gesteld de risico's voor het pensioenfonds goed te monitoren.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering. Hier wordt onder andere verstaan het risico van onvoldoende doelmatige en/of onvoldoende doeltreffende processen op het gebied van pensioenadministratie, vermogensbeheer en financiële administratie. Dit risico, evenals de genoemde risico's betreffende uitbesteding en IT omgeving, worden onder meer gemitigeerd door adequate uitbestedingscontracten met SPN, SAPB en SAVB en door het periodiek verkrijgen van assurance door middel van interne en externe audits.

Reputatierisico

Het risico dat de reputatie van het pensioenfonds verslechtert door een negatief beeld van het pensioenfonds onder stakeholders van het pensioenfonds zoals deelnemers, uitbestedingspartijen, regelgevende en toezichhoudende instanties of de sponsor. SNPS heeft een communicatiebeleid opgesteld en streeft ernaar alle betrokkenen proactief, volledig en op een begrijpelijke manier te informeren over alle zaken met betrekking tot SNPS en hun pensioen, die voor hen van belang zijn. Bij de uitvoering van dit beleid wordt de dialoog nagestreefd en wordt actief feedback gevraagd van (gewezen) deelnemers en hun nabestaanden en stakeholders.

Voor de uitvoering van het beleid wordt voornamelijk gebruik gemaakt van de communicatiefaciliteiten van de service provider(s) en de Directie, alsmede de corporate faciliteiten in Shell. Het beleid wordt vastgesteld door het Bestuur van SNPS en de uitvoering daarvan valt onder de verantwoordelijkheid van het Bestuur. Omdat de regeling een DC karakter heeft en de (gewezen) deelnemers diverse beleggingskeuzes biedt, maakt de zorgplicht een belangrijk onderdeel uit van het communicatiebeleid.

Omgevingsrisico

Het risico dat de invloed van en ontwikkelingen bij onder andere de werkgever en aanspraakgerechtigden resulteren in conflicterende belangen met het pensioenfonds. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan de invloed van ontwikkelingen in de financiële positie van de werkgever (leidend tot meesleepgevaar), het ontbreken van evenwichtige belangenbehartiging als gevolg van dominantie van de werkgever of dominantie van de door de werkgever benoemde bestuurders en de invloed van de werkgever op het beleid van het pensioenfonds.

SNPS streeft ernaar om adequaat te reageren op crisissituaties ten gevolge van ontwikkelingen in de omgeving van SNPS en bij Shell. De communicatie naar belanghebbenden en derden is daarop gericht. Het Bestuur, hierbij ondersteund door SPN, monitort de externe ontwikkelingen en wijzigingen in wet- en regelgeving, alsmede de impact hiervan op SNPS voortdurend.

Integriteitsrisico

Het risico dat de integriteit van het pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding, afgemeten aan wet- en regelgeving en maatschappelijke en door SNPS opgestelde normen. Hiertoe is onder meer voor SNPS een specifieke gedragscode opgesteld.

Juridisch risico

Het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van de rechtspositie van het pensioenfonds, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn. De juridische afdeling van SPN monitort doorlopend veranderingen in wet- en regelgeving en informeert en adviseert het Bestuur op een proactieve wijze. Voor contracten die het pensioenfonds met derden heeft afgesloten wordt gebruik gemaakt van een contractenregister dat jaarlijks wordt gemonitord.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds en de werkgever, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders wordt nader toegelicht bij de baten en lasten. De stichting heeft geen leningen verstrekt aan de bestuurders. Ook heeft de stichting geen vorderingen op de bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Betreffende de uitvoeringsovereenkomst tussen pensioenfonds en werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling wordt verwezen naar de uitvoeringsovereenkomst.

Transacties met verbonden partijen vinden plaats tegen marktconforme tarieven.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ultimo boekjaar zijn er geen niet uit de balans blijkende activa en verplichtingen.

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Alle bedragen in de toelichting zijn x € 1.000 tenzij anders vermeld.

	2014	2013
12. Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
a1. Netto beschikbare premie bijdrage werkgever	6.467	885
a2. Netto beschikbare premie bijdrage werknemer	2.144	288
b. Premieopslag voor herverzekeringen	722	97
c. Premieopslag voor administratie- en uitvoeringskosten	1.240	605
d1 Premiebijdrage werkgever voor voorziening toekomstige uitvoeringskosten	800	800
d2 Premie voor reserve minimaal vereist eigen vermogen	58	250
Totaal	<u>11.431</u>	<u>2.925</u>

De feitelijke premie bestaat in enig boekjaar uit:

- Netto beschikbare premies die op de pensioenbeleggingsrekening van de deelnemer gestort worden;
- De aan de herverzekeraar verschuldigde risicopremies voor dekking van risico's van overlijden in actieve dienst en arbeidsongeschiktheid;
- Een opslag voor de (lopende) administratie- en uitvoeringskosten;
- Een door het pensioenfonds vast te stellen opslag voor het vormen en in stand houden van de voorziening voor uitvoeringskosten en de reserve minimaal vereist eigen vermogen;

De kostendeekkende premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt € 11.425 duizend (2013: € 2.925 duizend). Het pensioenfonds past geen premiedemping toe.

De pensioenregeling van SNPS is een individueel beschikbare premieregeling, de premie wordt hierbij bepaald aan de hand van een leeftijdsafhankelijke premiestaffel. Deze beschikbare premiestaffel van de SNPS pensioenregeling is uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag beginnend met 10,9% voor 17 tot 21 jarigen tot 41,0% voor 62 tot 66 jarigen. Deze pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris minus de franchise (jaarlijks vastgesteld, € 13.449 voor 2014 (2013:€ 13.227)). De deelnemer betaalde in 2014 een eigen bijdrage van 4,5% (2013: 5,0%) van de pensioengrondslag, onafhankelijk van de leeftijd van deze deelnemer.

Voor 2014 bedroeg de totale eigen bijdrage zoals betaald door de werknemers € 2.144 duizend (2013: € 288 duizend). Het restant van de premies - inclusief aanvullende opslagen voor risicopremies en kosten - werd betaald door de werkgever. Aanvullend zijn deelnemers verzekerd voor nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

13. Beleggingsresultaten risico deelnemers

	Directe beleggings- opbrengsten 2014	Indirecte beleggings- opbrengsten 2014	Kosten van vermogens- beheer 2014	Totaal 2014
Life Cycle portefeuille 1	0	448	-4	444
Life Cycle portefeuille 2	0	83	-1	82
Life Cycle portefeuille 3	0	519	-18	501
	<u>0</u>	<u>1.050</u>	<u>-23</u>	<u>1.027</u>
	Directe beleggings- opbrengsten 2013	Indirecte beleggings- opbrengsten 2013	Kosten van vermogens- beheer 2013	Totaal 2013
Life Cycle portefeuille 1	0	-3	0	-3
Life Cycle portefeuille 2	0	0	0	0
Life Cycle portefeuille 3	0	5	-1	4
	<u>0</u>	<u>2</u>	<u>-1</u>	<u>1</u>

Hieronder worden de kosten van vermogensbeheer ten laste van de deelnemers gepresenteerd:

	2014	2013
Kosten van Vermogensbeheer		
Beheerkosten (management fees) beleggingsfondsen	-20	-1
Transactiekosten op niveau Life Cycle portefeuille	<u>-3</u>	<u>0</u>
Totaal kosten van vermogensbeheer	<u>-23</u>	<u>-1</u>

	2014	2013
14. Overige baten		
Vergoeding participatie Raad van Advies Syntrus Achmea	1	0
Beleggingsresultaat startkapitaal werkgever	100	6
	<u>101</u>	<u>6</u>

	Directe beleggings- opbrengsten 2014	Indirecte beleggings- opbrengsten 2014	Kosten van vermogens- beheer 2014	Totaal
Life Cycle portefeuille 1	0	36	-1	35
Life Cycle portefeuille 2	0	32	0	32
Life Cycle portefeuille 3	0	34	-1	33
	<u>0</u>	<u>102</u>	<u>-2</u>	<u>100</u>

	Directe beleggings- opbrengsten 2013	Indirecte beleggings- opbrengsten 2013	Kosten van vermogens- beheer 2013	Totaal
Life Cycle portefeuille 1	0	-4	-1	-5
Life Cycle portefeuille 2	0	-1	0	-1
Life Cycle portefeuille 3	0	13	-1	12
	<u>0</u>	<u>8</u>	<u>-2</u>	<u>6</u>

Hieronder worden de kosten van vermogensbeheer ten laste van de werkgever gepresenteerd:

	2014	2013
Kosten van Vermogensbeheer		
Beheerkosten (management fees) beleggingsfondsen	<u>-2</u>	<u>-2</u>
Totaal kosten van vermogensbeheer	<u>-2</u>	<u>-2</u>

15. Pensioenuitvoeringskosten voor rekening pensioenfonds

	2014	2013
Kosten van Pensioenbeheer		
Administratiekosten	142	93
Kosten Bestuur	38	15
Kosten bestuursbureau	682	411
Adviseurs- en controlekosten m.u.v. accountantskosten	20	14
Accountantskosten	42	42
Toezietskosten	4	2
Projectkosten	160	0
Opleidingskosten	57	4
Overige kosten	30	1
Subtotaal kosten van pensioenbeheer	1.175	582
Kosten van Vermogensbeheer		
Directe kosten van vermogensbeheer	56	23
Subtotaal kosten van vermogensbeheer	56	23
Totaal kosten ten laste van het pensioenfonds	1.231	605

De administratiekosten betreffen de kosten uit hoofde van pensioenbeheer zoals uitbesteed aan SAPB.

De projectkosten in 2014 hebben betrekking op de aanpassing van de pensioenregeling om deze vanaf 1 januari 2015 te voldoen aan de gewijzigde regelgevingen. Hierbij zijn onder andere de wijzigingen aangebracht inzake de wettelijke maximalisering van de pensioenopbouw en de opbouwpercentages vanaf 1 januari 2015.

De directe kosten van vermogensbeheer bestaan uit de betaalde vergoedingen aan SAVB in het kader van de uitbestedingsovereenkomst en de vaste vergoeding van de custodian.

Het pensioenfonds ontvangt als onderdeel van de premie een opslag ter dekking van de (lopende) administratie- en uitvoeringskosten, waaronder de kosten van pensioenbeheer en de kosten van vermogensbeheer voor rekening van het pensioenfonds. In 2014 bedroeg deze opslag € 1.240 duizend (2013: € 605 duizend).

Ingevolge artikel 382a Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek kan gemeld worden dat de honoraria van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. alleen van toepassing is voor de controle van de jaarrekening. Er zijn geen honoraria voor andere controleopdrachten, adviesdiensten of andere niet-controlediensten betaald.

	2014	2013
Controle van de jaarrekening	42	42

Personeelsleden

Bij het pensioenfonds zijn geen werknemers in dienst.

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging voor het Bestuur bedroeg over 2014 in totaal € 38 duizend (2013 juli - december: € 15 duizend) en zijn verantwoord op de regel 'Kosten Bestuur' in bovenstaande tabel.

	2014	2013
16. Mutatie technische voorzieningen		
Mutatie IBNR-voorziening	307	0
Mutatie levenslang partnerpensioen voorziening	6	0
	<u>313</u>	<u>0</u>

Onder mutatie technische voorzieningen zijn de mutaties opgenomen van de IBNR-voorziening en de voorziening voor de levenslang partnerpensioen. Zie toelichting op de technische voorziening op de balanspost (7).

17. Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

Premiestortingen	8.611	1.173
Inkomende waardeoverdrachten	9.341	0
Uitgaande waardeoverdrachten	-2	0
Waardemutaties en overige mutaties	1.027	1
	<u>18.977</u>	<u>1.174</u>

18. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Onder mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen zijn de mutaties opgenomen van de vordering op de herverzekeraar voor de dekking van de IBNR-voorziening en de voorziening voor Levenslang Partnerpensioen. Zie toelichting op het herverzekeringsdeel technische voorziening op de balanspost (3).

19. Mutatie voorziening toekomstige uitvoeringskosten

Dotatie voorziening toekomstige uitvoeringskosten	<u>-800</u>	<u>-800</u>

20. Saldo overdrachten van rechten risico deelnemers

Inkomende waardeoverdrachten	9.341	0
Uitgaande waardeoverdrachten	-2	0
	<u>9.339</u>	<u>0</u>

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

21. Herverzekeringen

Premies overlijdensrisico	410	42
Premies premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	118	16
Premie arbeidsongeschiktheidsverzekering	154	18
Subtotaal	<u>682</u>	<u>76</u>
Vaste kostenvergoeding herverzekeraar	43	21
Totaal	<u>725</u>	<u>97</u>

De herverzekeringspremie worden vanuit een opslag in de pensioenpremie door de werkgever gefinancierd met uitzondering van afkoopsommen voor de levenslang partnerpensioen. De afkoopsommen voor de levenslang partnerpensioen worden door de deelnemers gefinancierd vanuit de opgebouwde rechten bij uitdiensttreding van een deelnemer.

De risico's van overlijden in actieve dienst en premievrijstelling van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid zijn volledig verzekerd bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ("Centraal Beheer Achmea"). Het risico van arbeidsongeschiktheid gedurende actieve dienst is volledig verzekerd bij Achmea Schadeverzekeringen N.V. ("Zilveren Kruis Achmea").

	2014	2013
22. Overige lasten		
Mutatie schuld aan de werkgever (startkapitaal)	100	6

De mutatie van de schuld aan werkgever (startkapitaal) is hier opgenomen. Dit is gelijk aan de mutatie van de beleggingen voor risico werkgever (startkapitaal), opgenomen onder de overige baten.

Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Op 13 maart 2014 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie een uitspraak gedaan in de zogeheten 'ATP-zaak'. De zaak betrof de btw-behandeling van aan pensioenfonds verrichte 'beheerdiensten', waarbij onder 'beheerdiensten' wordt verstaan "de diensten die essentieel zijn voor het beheer van een 'gemeenschappelijk beleggingsfonds'". Het bestuur volgt de ontwikkelingen op dit gebied nauwgezet en is hierover in gesprek met haar belastingadviseur en de Belastingdienst. Hangende deze gesprekken zijn de kosten inzake aan het pensioenfonds verrichte 'beheerdiensten' in de jaarrekening 2014 verantwoord inclusief btw. Zodra met de Belastingdienst overeenstemming is bereikt over een eventuele vrijstelling voor btw over aan het pensioenfonds verrichte beheerdiensten, zal hiermee in de jaarrekening over 2015 rekening worden gehouden.

Vaststelling van de jaarrekening door het Bestuur

Het Bestuur van Shell Nederland Pensioenfonds Stichting heeft de jaarrekening 2014 vastgesteld in de vergadering van 12 mei 2015.

Het Bestuur

Rijswijk, 12 mei 2015

OVERIGE GEGEVENS

OVERIGE GEGEVENS

1 Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na de balansdatum geen gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per einde 2014 dan op grond van dit verslag kan worden verkregen.

Nieuwe financieel toetsingskader

Met ingang van 1 januari 2015 is het nieuwe financieel toetsingskader (hierna nFTK) ingegaan. Vanaf 2015 gelden andere eisen omtrent de waardering van de verplichtingen en de bepaling van de dekkingsgraad. Hieronder wordt aangegeven wat de impact is van de wijzigingen op het pensioenfonds per 31 december 2014.

Waardering technische voorzieningen

Voor de waardering van de technische voorziening wordt gebruik gemaakt van de actuele risicovrije rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB. Deze rentetermijnstructuur wordt gebaseerd op actuele markttrentes voor looptijden tot 20 jaar en groeit daarna richting een Ultimate Forward Rate (UFR). De UFR bedraagt 4,2%. De driemaandsmiddeling van de rente wordt niet meer toegepast vanaf 1 januari 2015.

Deze wijziging heeft geen impact op SNPS aangezien SNPS geen technische voorzieningen heeft die gewaardeerd zijn op basis van de rentetermijnstructuur.

Dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad wordt in 2015 berekend door de waarde van het vermogen te delen door de waarde van de technische voorziening. Aangezien de technische voorziening gewaardeerd wordt op basis van de actuele rentetermijnstructuur kan de dekkingsgraad sterk fluctueren met de dagkoersen op de financiële markten. Daarom wordt naast de actuele dekkingsgraad een meer stabiele dekkingsgraad geïntroduceerd, de beleidsdekkingsgraad.

Deze wijziging heeft geen impact op SNPS aangezien de technische voorzieningen van SNPS volledig herverzekerd zijn.

Vereiste dekkingsgraad (VDG)

De rekenregels voor de vereiste dekkingsgraad worden aangepast. Deze wijziging is al in 2011 aangekondigd in het document "Uitwerking herziening berekeningssystematiek vereist eigen vermogen" van juni 2011. Naast de wijzigingen uit dit document in de rekenregels geldt dat ook voor de VDG de nieuwe UFR van toepassing is.

Deze wijziging heeft geen impact op SNPS, omdat SNPS, gegeven het karakter van de regeling (zuivere premieovereenkomst), geen vereist eigen vermogen bepaalt.

2 Resultaatverdeling

Het saldo van baten en lasten over 2014 ad € 65 duizend is toegevoegd aan de algemene reserve.

3 ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Shell Nederland Pensioenfonds Stichting te Den Haag is aan Sprenkels en Verschuren de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2014.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangeane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. Mijn oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat op balansdatum van toepassing was.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Shell Nederland Pensioenfonds Stichting is naar mijn mening voldoende.

Amsterdam, 12 mei 2015

R.H. Sprenkels AAG
verbonden aan Sprenkels en Verschuren

4 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het Bestuur van Shell Nederland Pensioenfonds Stichting

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2014 van Shell Nederland Pensioenfonds Stichting te Rijswijk gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de staat van baten en lasten over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het verslag van het bestuur, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Shell Nederland Pensioenfonds Stichting per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 12 mei 2015

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs. F.J. van Groenestein RA

BIJLAGEN

1 BESTUUR, MEDEZEGGENSCHAP, UITVOERING EN TOEZICHT

De informatie die hierna over bestuur, uitvoering, verantwoording en toezicht wordt gegeven heeft betrekking op het verslagjaar 2014.

Shell Nederland Pensioenfonds Stichting

In Shell Nederland Pensioenfonds Stichting (SNPS, het Pensioenfonds) is ultimo 2014 een pensioenregeling ondergebracht van maatschappijen van de Royal Dutch Shell Groep die tot het Pensioenfonds zijn toegetreden. Vanaf 1 januari 2015 is sprake van uitvoering van twee pensioenregelingen door SNPS; een pensioenregeling voor de opbouw van bruto pensioenaanspraken tot het pensioengevend salaris van € 88.500,- en een pensioenregeling voor de opbouw van netto pensioenaanspraken boven de fiscale grens.

SNPS wordt bestuurd door een Bestuur in de vorm van een one tier board met niet-uitvoerende bestuurders (toezichthouders) en uitvoerende bestuurders. Dit model wordt in de Pensioenwet het omgekeerd gemengd model genoemd. Daarnaast is er een Verantwoordingsorgaan waarin de werkgever en deelnemers zijn vertegenwoordigd.

Bestuur

Het Bestuur bestaat na de implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen per 1 juli 2014 uit zeven leden:

- Een onafhankelijk Voorzitter die geen vertegenwoordiger is van de belanghebbenden bij SNPS;
- twee werkgeversvertegenwoordigers (leden A);
- twee werknemersvertegenwoordigers (leden B)
- twee uitvoerende bestuursleden (leden D)

Bestuurders C als vertegenwoordigers van pensioengerechtigden worden benoemd zodra het aantal pensioengerechtigden tien procent of meer bedraagt van de som van het aantal deelnemers en pensioengerechtigden in SNPS gezamenlijk. Op dit moment is dit nog niet het geval. Benoeming van Bestuurders C zal te zijner tijd plaatsvinden door het Bestuur op voordacht van de vertegenwoordigers van pensioengerechtigden (leden C) in het Verantwoordingsorgaan.

De onafhankelijk Voorzitter wordt benoemd door Bestuurders A en B (en C) op voordracht van de Bestuurders D. De Bestuurders A worden benoemd door het Bestuur op voordracht van Shell Nederland. De Bestuurders B worden benoemd door het Bestuur op voordracht van de centrale ondernemingsraad van Shell in Nederland. Bestuurders D worden bij meerderheidsbesluit benoemd door de bestuurders A en B (en C), na overleg met Shell Nederland. Bij het vervullen van hun taak dienen de leden van het Bestuur ervoor te zorgen dat alle belanghebbenden van het Pensioenfonds zich door het Bestuur op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen. De niet-uitvoerende bestuursleden zijn met name verantwoordelijk voor het bepalen van het (strategische) beleid van SNPS en het houden van toezicht op de uitvoering daarvan door de uitvoerende bestuurders.

Het uitvoerend deel van het Bestuur bestaat uit twee beroepsbestuurders, die in dienst zijn van Shell Pensioenbureau Nederland B.V. (SPN). De uitvoerende bestuurders zijn niet directe vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij het pensioenfonds. De uitvoerende bestuurders zijn verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding en de dagelijkse operationele uitvoering.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Het VO van SNPS bestaat op dit moment uit vier personen. Het VO geeft jaarlijks achteraf een oordeel over het door het Bestuur vastgestelde beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst, een en ander conform het bepaalde bij en krachtens de Pensioenwet. Tevens heeft het VO adviesrechten.

In het VO worden de werkgever en de werknemers ieder door twee leden vertegenwoordigd. De leden van het VO worden benoemd door het Bestuur, de vertegenwoordigers van de werkgever (leden A) op voordracht van Shell Nederland, de vertegenwoordigers van de deelnemers (leden B) worden benoemd door het Bestuur rechtstreeks na verkiezing door de deelnemers. Bij deze verkiezing draagt het Bestuur een kandidaat voor op voordracht van door het Bestuur aangewezen organen of instellingen die representatief geacht kunnen worden voor de deelnemers.

Wanneer het aantal pensioengerechtigden in de toekomst tien procent of meer komt te bedragen van de som van het aantal deelnemers en pensioengerechtigden zullen ook twee vertegenwoordigers van pensioengerechtigden (leden C) worden benoemd door het Bestuur rechtstreeks na verkiezing door de pensioengerechtigden. Bij deze verkiezing draagt het Bestuur een kandidaat voor op voordracht van door het Bestuur aangewezen organen of instellingen die representatief geacht kunnen worden voor de pensioengerechtigden.

Directie

Shell Pensioenbureau Nederland B.V. (SPN) is de statutaire Directeur van het pensioenfonds. SPN ondersteunt het Bestuur en adviseert het Bestuur over het pensioenbeleid. Tevens ondersteunt SPN het Bestuur bij het toezicht op de externe dienstverleners aan wie het voeren van het pensioenbeheer en het vermogensbeheer zijn uitbesteed, alsmede op het terrein van risicobeheersing. SPN heeft een Raad van Commissarissen bestaande uit twee personen die zijn benoemd door de aandeelhouder. De Raad van Commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van en de uitvoering door de Directie en op de algemene gang van zaken, waaronder de interne controle, en daarnaast de Directie van SPN van advies te dienen. Voor deze dienstverlening aan SNPS is een Service Agreement gesloten met SPN.

SPN is een vennootschap behorende tot de Royal Dutch Shell Groep.

Pensioenbeheer en vermogensbeheer

Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. (SAPB) is door het Bestuur aangesteld voor het uitvoeren van de pensioenadministratie, het uitvoeren van de pensioencommunicatie, de beleggingsadministratie (unit administratie) en het verrichten van de financiële administratie van SNPS.

Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V. (SAVB) is door het Bestuur aangesteld voor het adviseren over, en het inrichten van, de Life Cycle profielen en Life Cycle portefeuilles en het voeren van het vermogensbeheer.

De Nederlandsche Bank N.V. (DNB)

De taak van DNB omvat onder meer toezicht op de Statuten, de Reglementen en de Uitvoeringsovereenkomst van het pensioenfonds met de werkgever, toezicht op de financiële en actuariële opzet van het pensioenfonds en een betrouwbaarheids- en deskundigheidstoets van de bestuursleden van het pensioenfonds. Voorts worden de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) en de uitvoering daarvan, de jaarstukken en overige relevante bescheiden van het pensioenfonds door DNB beoordeeld.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM houdt toezicht op het gedrag van het pensioenfonds ten aanzien van de wettelijk verplichte informatieverstrekking. Doel van die informatie is het verhogen van het bewustzijn over de individuele pensioenvoorziening, zodat (gewezen) deelnemers, (gewezen) partners en pensioengerechtigden een goed inzicht kunnen krijgen in hun pensioen.

Certificerend actuaris

De certificerend actuaris geeft jaarlijks een verklaring af of het pensioenfonds heeft voldaan aan de eisen als bedoeld in artikel 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hiertoe worden alle door de certificerend actuaris noodzakelijk geachte controles uitgevoerd.

Onafhankelijke accountant

De onafhankelijke accountant geeft jaarlijks een controleverklaring af bij de door het pensioenfonds gepubliceerde jaarrekening en bij de jaarlijkse DNB staten. Hieraan voorafgaand worden alle hiertoe door de onafhankelijke accountant noodzakelijk geachte controles uitgevoerd.

2 PERSONALIA EN BENOEMINGEN

Benoemingen vanaf 1 januari 2014 tot en met 12 mei 2015.

Bestuur

Onafhankelijk Voorzitter

G.J.A. Louw (1952)

Beroep	Geen (gepensioneerd)
Relevante nevenfuncties	Voorzitter Bestuur bij Stichting Shell Pensioenfonds; Vice-voorzitter Algemeen bestuur bij Eumedion
Eerste benoeming	1 juli 2014
Afloop huidige termijn	30 juni 2018

Bestuurders A

P.M. Westgeest (1951)

Beroep	Head Global Trustee Support, Standardization, Outsourcing & Custody bij Shell International B.V.
Relevante nevenfuncties	Geen
Eerste Benoeming	29 april 2013
Afloop huidige termijn	28 april 2017

H.W.A.L. van den Wildenberg (1965)

Beroep	Vice President Governance, Risk, Control, Assurance bij Shell International B.V.
Relevante nevenfuncties	Penningmeester Vereniging Montessori Onderwijs te Den Haag
Eerste benoeming	7 januari 2015
Afloop huidige termijn	6 januari 2019

Bestuurders B

E.A. Breunese (1955)

Beroep	Manager Energie Transitie bij Shell Nederland B.V.
Relevante nevenfuncties	Lid Commissie Veiligheid en Lid Commissie Vakantietochten Nederlandse Vereniging van Toerzeilers (NvVT)
Eerste Benoeming	29 april 2013
Afloop huidige termijn	28 april 2017

W.J. Handels (1948)

Beroep	Geen (gepensioneerd)
Relevante nevenfuncties	Lid DC Standing Committee PensionsEurope, Voorzitter Vereniging van Eigenaren appartementen 's Gravenduyn, Vice voorzitter Belangenvereniging appartementencomplex 's Gravenduyn, docent Stichting Pensioenopleidingen
Eerste Benoeming	29 april 2013
Afloop huidige termijn	28 april 2017

Bestuurders C

Nog niet van toepassing

Bestuurders D (Uitvoerende bestuurders)

J. Bouma (1962)

Beroep	Algemeen Directeur bij Shell Pensioenbureau Nederland B.V.
Relevante nevenfuncties	Voorzitter van het Bestuur Stichting Steunfonds Patent; Bestuurslid bij Pensioenfederatie; Voorzitter Raad van Toezicht bij Stichting Pensioenfonds ANWB; Lid Bestuur bij PensionsEurope; Lid van de Occupational Pensions Stakeholder Group van de European Insurance and Occupational Pensions Authority, Bestuurslid/penningmeester bij FINEM
Eerste Benoeming	29 april 2013
Afloop huidige termijn	28 april 2017

S.R. Tabak (1968)

Beroep	Senior Legal Counsel and Compliance Officer bij Shell Pensioenbureau Nederland B.V.
Relevante nevenfuncties	Lid Raad van Bestuur bij Stichting Steunfonds Patent; Lid Commissie Pensioenzaken bij Pensioenfederatie
Eerste Benoeming	29 april 2013
Afloop huidige termijn	28 april 2017

Verantwoordingsorgaan

Leden A

H.A.E. Huijbens (1964), voorzitter
Mw. G.O.M. Alkemade (1962)

Leden B

C.R. Laurens (1969)
Mw. N. van der Toorn (1982)

Leden C

Nog niet van toepassing

Directeur

Shell Pensioenbureau Nederland B.V.

Directie

J. Bouma, algemeen directeur
S.R. Tabak, directeur

Raad van Commissarissen

Mw. D. Jansen Heijtmajer (1960), voorzitter (tot 17 januari 2014)
M.D. Clark (1966), voorzitter (vanaf 3 september 2014)
K. Yildirim (1965)

Actuaris

Sprenkels & Verschuren B.V.

Onafhankelijke accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

3 NADERE SPECIFICATIES VAN DE LIFE CYCLE PORTEFEUILLES

In onderstaande tabellen zijn de performances en de kosten van de Life Cycle portefeuilles 1, 2 en 3 over 2014 weergegeven, gesplitst naar onderliggende beleggingsinstellingen. Alle bedragen luiden in Euro's en performance cijfers zijn eveneens berekend in Euro's.

Vermogensbeheerkosten ten laste van deelnemers					
Betaalde transactiekosten en beheervergoedingen 2014	Gemiddeld belegd vermogen 2014	Betaalde transactiekosten binnen LCP	Betaalde beheer vergoedingen (Management fees)	Totaal	Kosten in %
Life Cycle portefeuille 1		€ 1.222		€ 1.222	0,05%
Blackrock Euro corporate bond index	€ 370.524		€ 250	€ 250	0,07%
Blackrock intermediate credit bond	€ 186.117		€ 70	€ 70	0,04%
Blackrock euro government bond	€ 943.309		€ 374	€ 374	0,04%
Blackrock world ex Euro gov	€ 187.348		€ 156	€ 156	0,08%
Blackrock euro gov inflation linked	€ 246.064		€ 191	€ 191	0,08%
Robeco institutional liability driven	€ 563.181		€ 1.690	€ 1.690	0,30%
Life Cycle portefeuille 1	€ 2.496.543	€ 1.222	€ 2.731	€ 3.953	0,16%
Life Cycle portefeuille 2		€ 419		€ 419	0,06%
Blackrock Euro corporate bond index	€ 68.867		€ 45	€ 45	0,07%
Blackrock euro government bond	€ 479.978		€ 167	€ 167	0,03%
Blackrock euro gov inflation linked	€ 35.032		€ 24	€ 24	0,07%
Robeco institutional liability driven	€ 121.580		€ 365	€ 365	0,30%
Life Cycle portefeuille 2	€ 705.457	€ 419	€ 601	€ 1.020	0,14%
Life Cycle portefeuille 3		€ 1.714		€ 1.714	0,03%
Blackrock Developed Real Estate	€ 295.851		€ 326	€ 326	0,11%
Blackrock Developed World Index Sub-fund	€ 1.174.987		€ 682	€ 682	0,06%
Robeco Inst. Emerging Markets Quant	€ 1.159.919		€ 3.596	€ 3.596	0,31%
Robeco Inst. Low vol (conservative) equity	€ 1.185.223		€ 1.778	€ 1.778	0,15%
Blackrock Commodity Total Return Fund	€ 279.297		€ 983	€ 983	0,35%
Robeco High Yield	€ 872.553		€ 3.316	€ 3.316	0,38%
Pictet Global Emerging debt	€ 875.045		€ 5.741	€ 5.741	0,66%
Life Cycle portefeuille 3	€ 5.842.875	€ 1.714	€ 16.422	€ 18.136	0,31%
TOTAAL		€ 3.355	€ 19.754	€ 23.109	

Bruto performance vs netto performance vs benchmark performance							
Beleggingsfondsen per LCP	Aandeel beleggingsfondsen in LCP	Performances (voor aftrek management fees)	Management fees	Performance (na aftrek van management fees)	Benchmark performance	Performance na aftrek management fees vs Benchmark	Benchmark
		2014	2014	2014	2014	2014	
Life Cycle portefeuille 1							
Blackrock Euro corporate bond index	15%	7,80%	0,07%	7,73%	8,18%	-0,45%	Citigroup Non- EGBI EuroBIG Index
Blackrock intermediate credit bond	7%	18,50%	0,04%	18,46%	18,61%	-0,15%	Barclay Intermediate Credit Bond Index
Blackrock euro government bond	38%	13,03%	0,04%	12,99%	13,18%	-0,19%	Citigroup Euro Government Bond Index
Blackrock world ex Euro gov	8%	13,19%	0,08%	13,11%	13,40%	-0,29%	Citigroup World GBI (Ex EMU)
Blackrock euro gov inflation linked	10%	4,97%	0,08%	4,89%	5,27%	-0,38%	Barclay Euro Government Inflation-Linked Index
Robeco institutional liability driven	23%	73,75%	0,30%	73,45%	73,45%	0,00%	geen (portefeuille is benchmark)
Totaal	100%	23,35%	0,11%	23,24%	23,45%	-0,21%	
Life Cycle portefeuille 2							
Blackrock Euro corporate bond index	10%	7,77%	0,07%	7,70%	8,18%	-0,48%	Citigroup Non- EGBI EuroBIG Index
Blackrock euro government bond	68%	12,98%	0,03%	12,95%	13,18%	-0,23%	Citigroup Euro Government Bond Index
Blackrock euro gov inflation linked	5%	5,04%	0,07%	4,97%	5,27%	-0,30%	Barclay Euro Government Inflation-Linked Index
Robeco institutional liability driven	17%	73,34%	0,30%	73,04%	73,34%	-0,30%	geen (portefeuille is benchmark)
Totaal	100%	20,36%	0,09%	20,27%	20,97%	-0,70%	
Life Cycle portefeuille 3							
Blackrock Developed Real Estate	5%	31,08%	0,11%	30,97%	30,98%	-0,01%	FTSE EPRA/NAREIT Developed Index
Blackrock Developed World	20%	19,48%	0,06%	19,42%	19,50%	-0,08%	MSCI World DC
Robeco Inst. Emerging Markets Quant	20%	10,21%	0,31%	9,90%	11,39%	-1,49%	MSCI EM
Robeco Inst. Low vol (cons.) equity	20%	25,68%	0,15%	25,53%	19,50%	6,03%	MSCI World DC
Robeco High Yield	15%	3,44%	0,35%	3,09%	2,48%	0,61%	Barclays US Corp HY+Pan Euro HY (2,5% cap) mrkt w. ghtd index EUR hedged ex financials
BlackRock Commodity Tot Return Fund	5%	-24,48%	0,38%	-24,86%	-23,77%	-1,09%	S&P GSCI
Pictet Global Emerging debt	15%	8,15%	0,66%	7,49%	7,09%	0,40%	JPM EMBI Global Div Euro Hedged
Totaal	100%	12,69%	0,28%	12,41%	11,48%	0,93%	

Shell Nederland Pensioenfonds Stichting
Postbus 65
2501 CB Den Haag
Nederland
E-mail: snps@achmea.nl
Internetsite: www.snps.nl
Handelsregister Den Haag no. 57840431
BTW no. NL852759290B01